

B U L G A R I A N

BASIC COURSE

Short Stories

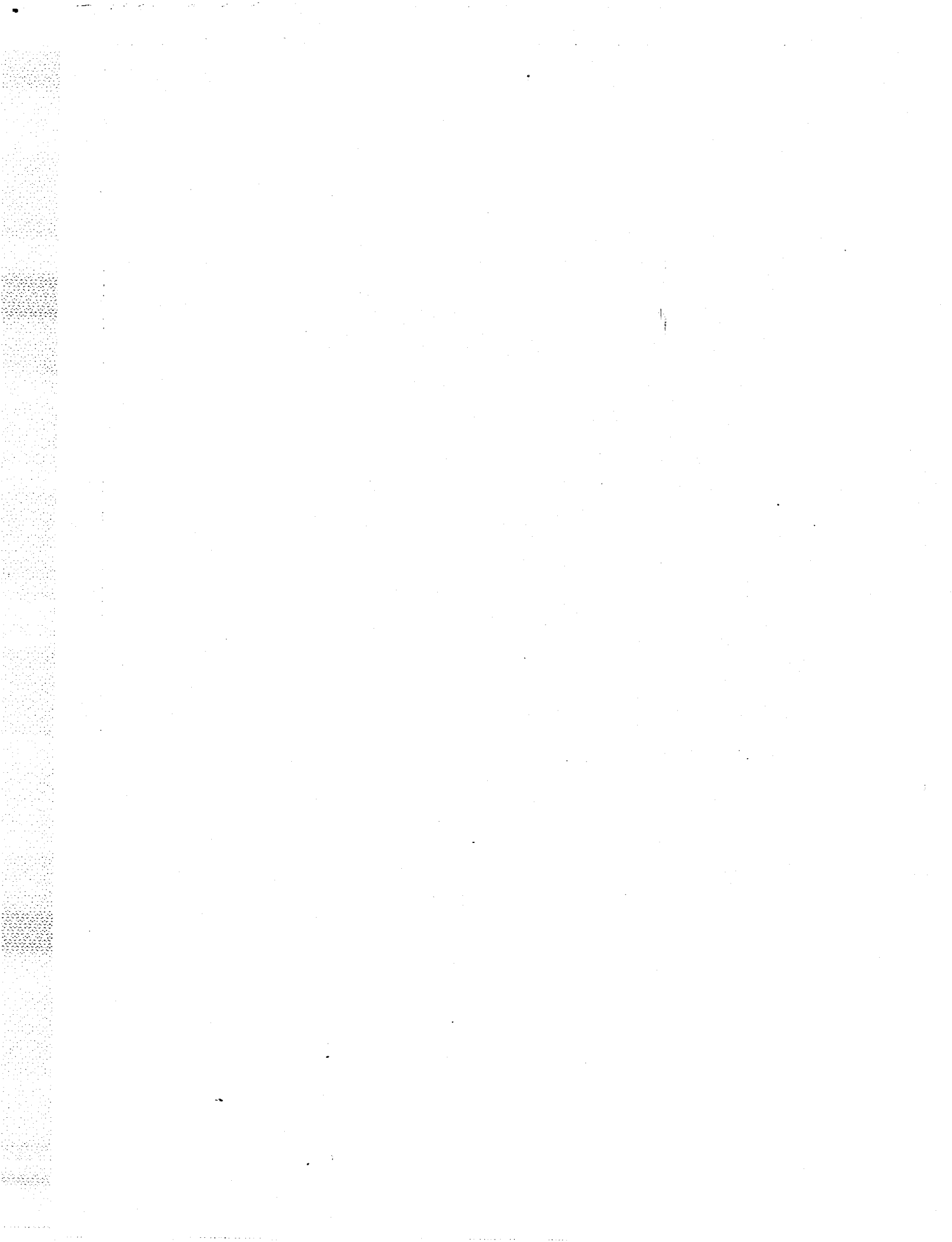
July 1966

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
FOREIGN LANGUAGE CENTER

СЪДЪРЖАНИЕ
CONTENTS

ЕДИН ЗА ВСИЧКИ - Константин Величков.....	стр.	1
ЦАР И РИЗА - Народна приказка.....	стр.	3
НЯКОГАШНОТО УЧИЛИЩЕ - Христо Г. Данов.....	стр.	5
УЧЕНИЯТ СИН - Лев Толстой.....	стр.	7
ИЗ ЖИВОТА НА Х. ФОРД.....	стр.	8
БАЩА - Стефан Руневски.....	стр.	10
НАГРАДИТЕ НА НАРОДИТЕ - Народна приказка.....	стр.	12
ДО ПОНЕДЕЛНИК - Народна приказка.....	стр.	14
НЕВОЛЯТА УЧИ - Народна приказка.....	стр.	15
КОЙ КАКВОТО ПРАВИ, НА СЕБЕ СИ ГО ПРАВИ - Народ. приказка	стр.	16
ДРУГАРИ - Ангел Каралийчев.....	стр.	18
ЗАДАВАНЕ И СЪДЕНЕ НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ - Стоян Заимов.....	стр.	21
ВАСИЛ ЛЕВСКИ - Иван Вазов.....	стр.	25
МАЙКА - Георги Райчев.....	стр.	27
ЖИВОТЪТ И СТРАДАНИЯТА НА ГРЕШНИЯ СОФРОНИЙ.....	стр.	29
МАГАРЕ И КАМИЛА - Стоян Михайловски.....	стр.	32
ВЕРНИЯТ ЗНАМЕНОСЕЦ - Камен Калчев.....	стр.	33
ХАДЖИ ГЕНЧО - Любен Каравелов.....	стр.	35
ХАДЖИ ДИМИТЪР - Христо Ботев.....	стр.	38
ХАДЖИ ГЕНЧО / Продължение / - Любен Каравелов.....	стр.	39
ОПАШКИ - По В. Бианки.....	стр.	41

КОНСТАНТИН ВЕЛИЧКОВ е роден през 1855 г. в гр. Пазарджик. Написал много стихотворения и разкази. В книгата си "В тъмница" излага спомените си от Априлското въстание. Починал е през 1907 г. в чужбина.

ЕДИН ЗА ВСИЧКИ

Васил Петлешков отоеше начело на въстаниците в Брацигово. Борбата траеше вече десет дни. Въстаниците бяха въоръжени само с пушки и зад дървени укрепления. Те се бранеха кнашки против нередовната турска войска, чилото на която растеше всеки ден.

Всеички опити на турците да превземат селото с пристъп бяха отблъснати.

Най-после пристигна и редовна войска. Една заран въстаниците видяха по хълмовете турски палатки и няколко топа, насочени към селото. Няколко снаряда прелетяха над него. Да се противят по-нататък беше невъзможно и безполезно. Първенците и главатарите на въстаниците изпратиха свои хора при пашата. Пратениците му заявиха, че селяните се защитавали против нередовната турска войска, защото се страхували, че тя ще разори селото, но пред редовната турска войска слагали оръжие. Пашата обеща да запази градеца, но с условие да му предадат Петлешков. Ако след един час Петлешков не бъде в ръцете му, селото щяло да бъде изравнено с земята.

Пратениците се върнаха наскърбени. Те отидоха у Петлешков. Той беше в къщи. Съобщи му думите на пашата. Петлешков ги изслуша внимателно и няколко време стоя сред стаята с наведени очи. Стояха него и пратениците. След няколко минути мълчание Петлешков дигна глава и каза:

- Ще ида. По-добре да загине един човек, отколкото да се разруши цяло село.

В един миг всичко се узна в къщи. Около Петлешков се събраха домашните му. Всеички плачеха: баща, майка, жена, деца. Със сълзи на очи той се прости с всеички и тръгна за турския лагер.

На другия ден, недалече от селото, Петлешков беше жив изгорен.

ИДИДИ ЗА ВСИЧКИ

брана, -иш, -их to defend, to protect	миг wink; instant
вече adv. already	мълчание silence
виздам to see	навекдам to bow down, to incline
видя, -иш, -ях	наведá, -еш, -ох
внимание attention	най-после at last, finally
внимателен, -лна, -лно, -лни attentive	наскърбен, -а, -о, -и sad, sorrowful
внимателно adv. attentively	насочвам to direct, to point at
войска army	насоча, -иш, -их
връщам се to return	начело at the head, in the lead
върна се, -еш, -ах се	стой начело to be in the lead
въоръжавам to arm	to be at the front
въоръжа, -иш, -их	невъзможен, -жна, -жно, -жни impossible
въстание, -я uprising, insurrection	недалеко adv. not far, close to
въстаник, -ци rebel	ням, няма, няма, нѐми, нѐмият mute
главатар head, chief, leader	обещавам to promise
град town, city	обещá, -еш, -ах
градец, градчета little town	опит attempt, experiment, try
дигам to raise up, to lift up	орá, -еш, -ях to plow, to plough
дигна, -еш, -ах	оръжие weapon, arm, arms
домашен, -шна, -шно, -шни domestic	отблъсвам to repel, to repulse
домашни pl. home folk	отблъсна, -еш, -ах
дърво tree; wood	палатка tent
дървен, -а, -о, -и wooden, of wood	паша pasha
жив, -а, -о, -и alive	плача, -еш, -ках to weep, to cry
загивам to perish	полза advantage, benefit, profit, use
загина, -еш, -ах	ползвен, -зна, -зно, -зни advantageous
запазвам to keep, to preserve	по-нататък further, farther
запазя, -иш, -их	почивам to rest, to repose; to die
зáран, зaráнтя morning	почина, -еш, -ах
заявявам to declare	пратеник, -ци envoy, messenger
заявя, -иш, -их	превземам to take over, to occupy
изгарям to burn, to burn down	преваема, -еш, преваех
изгоря, -иш, -их	предавам to hand over; to broadcast:
излагам to set forth, to exhibit	предá, -дадем, -дадох
изложá, -иш, -их to expose	прелетявам to fly over
изпращам to send, to forward	прелетя, -иш, -ях
изпратя, -иш, -их	пристигам to arrive
изравнявам to level	пристигна, -еш, -ах
изравни, -иш, -их	пристъп assault, storm
изслушвам to listen to the end; to hear out.	противá се, -иш, -их се to oppose, to resist
изслушам, -ах, -ах	прощавам to forgive
лагер camp	простя, -иш, -их
	прощавам се с to take farewell or
	простя се с to say good-bye
	първенец, -ници first citizen, first person, notable.

разказ short story
разорявам to ruin
разоря, -иш, -их
разрушавам to destroy
разруша, -иш, -их
редовен, -вна, -вно, -вни regular

скръб, скръбта sorrow, grief
слагам to lay down, to set down
сложа, -иш, -их
снаряд projectile, shell
спомен remembrance, memoirs
сред прер. amid, amidst, in the middle
стихотворение poem
отражвам се to fear, to be afraid
събирам to gather, to put together,
събера, -еш, събрах to assemble
създа tear
съобщавам to announce, to inform
съобща, -иш, -ях

топ gun; ball
трая, еш, -ях to last
тръгвам to depart, to set off, to start
тръгна, -еш, -ах
тъмница dungeon, prison

узнавам to find out
узная, -еш, -ах
всичко се узна в къщи
every one in the house knew about
укрепление fortification, stronghold
укрепявам to fortify
укрепя, -иш, -их
условие condition
с условие on, upon condition
хора only pl. people
свои хора his people
хълм hill
хънак valiant, hero
хънашки, -а, -о, -и valiantly, heroically

ЦАР И РИЗА

Един цар се разболял и казал: "Давам половината от царството си на онзи, който ме излекува".

Събрали се всички мъдреци и започнали да мислят как да излекуват царя. Някой не се наемал. Един само мъдрец казал: "Царят може да се излекува, ако се намери щастлив човек да му се съблече ризата и да я облече царят. Тогава той ще оздравее".

Царят изпратил пратеници по цялото си царство да търсят щастлив човек, но те не намерили нито един, който да е доволен от всичко. Ако някой бил богат, бил недъгав. Който бил здрав, той пък бил беден. А който бил здрав и богат, нему или жена му била зла, или децата му болни. Всеки от нещо се оплакал.

Веднъж късно вечер царският син, като минавал покрай една колиба, чул, че някой говори: "Ех слава Богу! Свърших работата си, наядох се и ще си легна да спя. Какво ми трябва повече!"

Царският син се зарадвал. Той изпратил пратеници да откупят ризата на този човек и да я донесат на царя. Пратениците отишли при щастливия човек да купят ризата му, но той бил толкова беден, че нямал и риза на гърба си.

Народна приказка

ЦАР И РИЗА

Бог /Господ/ God

веднаж, веднѣж once, one time

грѣб, гърбѣг, гърбовѣ back

довѣлен, -на, -но, -ни content, satisfied,

зъл, зла, зло, зли bad, malicious
зле adv. ill., badly, wrong

коляба hut, cottage

лекувам to cure, to heal
излекувам

лягам to lie down
лѣгна, -ен, -ах

лягам си to go to bed
лѣгна си

мисля, -иш, -иш to think, to reflect
помисля

мъдрѣц, -и wise man, sage

наем rent, hire

наемам to rent, to hire
наема, -ен, наѣх

наемам се to take upon oneself
наема се

никой не се наем

he one took it upon himself

намирам to find, to find out
намеря, -иш, -иш

наяддам се to eat enough

наям се, наядѣш, наядох, наям

недѣлав, -а, -о, -и crippled, unfit

оплаквам се to complain, to mourn

оплача се, -ен, -ках

облѣгам to put on, to clothe, to dress

облѣка, -чен, облѣкох, облѣкых

оздравявам to recover, to become well

оздравѣя, -ен, оздравѣх

откупвам to buy off, to buy out;

откупя, -иш, -иш to ransom

половин adj. half

половина adj. or noun: one half,

приказка fairy tale; a half.

радвам се to be glad, to be pleased,

зарядвам се to be delighted

разболявам се to get sick, to become

разболѣя се, -ен, -ях sick

свършвам to finish, to end

свърши, -иш, -иш

слава glory

Слава Бѣгу! Thank God!

събличам to undress, to take off

съблека, -чен, съблѣкох, съблѣкых,
съблѣчен

цар, царѣ tsar, czar, king

царство kingdom, realm

цял, цяла, цяло, цяли, цялият whole, full,
entire, complete, total

чувам to hear, to listen

чуя, -ен, чух

щастие happiness

щастлив, -а, -о, -и happy, fortunate

ям, ядѣш, ядѣ, ядох, ям to eat

ХРИСТО Г. ДАНОВ е роден в 1828 г., а умрял в 1911 г. Бил народен учител и книжар преди и след Освобождението. Книгоиздателството му съществува и сега.

НЯКОГАШНОТО УЧИЛИЩЕ

Бях на девет години, когато татко ме заведе на училище в нашия градц Кичоура. На пътя той ми каза: "Слушай, Христо, като стигнем при учителя, ще му се поклоним и ще му целунем ръка. Да не забравиш!" Аз тъй направих. Учителят ме помиява и ми даде плоча. После ми каза: "Ха, прекръсти се сега!" Аз сторих и това. След туй учителят ми показа, къде да седна. Татко ме гледаше от страна и се радваше.

След като изучихме буквите, захванахме да пишем с мастило. Ама тогава нямаше мастило по дюкяните. Ние самички си го правихме от сажки. И пера за писане нямаше тогава. Ние пилахме с паче перо, разцепено на края.

Вие сега не спите в училище. Ние пък спяхме и то само лятно време. Ваканция нямаше. Като дойде пладне и се нахраним, учителят ще каже:

- Ха, сега спете! Никой да не мърда!

Всички ученици ще легнат по дъските на пода. Щат не щат трябва да спят един час и повече. В това време и учителят отиваше в своята стаичка да спи. Които не спяха и не мируваха, наказваха ги да стоят на колени или да обикалят училището по три пъти на куц крак.

- Ха, ставайте сега! - викаше учителят, щом стане и дойде при нас. И ние ставахме с голям шум. Някой заспал дълбоко, не можеше лесно да се събуди. Трябваше да му теглим ушите или силно да викаме: "Хайде, ставай, бе! Стига си спал!"

Ние ходехме и по реката на разходка. Наредени двама по двама, ние минавахме с песни през града, отивахме най-често при Ивановата воденица. Там сядяхме на тревата. Нашата разходка траеше половин час. После, пак наредени, се връщахме в училището.

Нашето училище нямаше слуги. Ние самички носехме вода, метяхме пода и палехме зиме печките. Пък и самички си носехме дърва. Турим едно дърво под мишницата, па влечеш го към училището. Вървиш, спреш се, подукаш си ръцете, замръзнали от студ, и пак влечеш дървото. Сега е друго. Дървата ви насечени, печките ви запалени, стаите почистени и отоплени, водата ви донесена - само седни, та си учи урока.

Друго не ти трябва, за друго нямаш грижа...

буква letter	мишница arm
викам to call aloud, to shout	под мишница under the arm
вика, еш, -ах	мърдам to move
влекá, влечеш, влечé, влякох, влече,	мръдна, -еш, -ах
влякъл, влели to drag, to pull	наказание punishment
воденица mill, flour mill	наказвам to punish
грижа care; worry;	наказа, -еш, -ах
духам to blow	нареддам 1. to arrange, to put in or-
подухам	наредя, -иш, -их der; 2. to put in line.
дълбок, -а, -о, -и deep, profound	народ people
дюкян shop	народен, -на, -но, -ни people's, of the
забравям to forget	people; public, national
забравя, -иш, -их	нахранвам to feed; to nourish
заведдам to lead to; to conduct; to take	нахраня, -иш, -их
заведá, -еш, -ох or bring to;	някога adv. one time, some time
замръзвам to freeze, to freeze up	някогашен, -шен, -шно, -шни one time, old
замръзна, -еш, -ах	time, former
захващам to begin, to start	обикалям to go around
захвана, -еш, -ах	обиколя, -иш, -их
зима winter	отоплям to warm, to heat
зиме adv. in winter, during winter	отопля, -иш, -их, отоплен
из пътя on the way	освобождение liberation
изучавам to study	пáля, -иш, -их to fire, to set fire to,
изуча, -иш, -их	запáля to light
книгосиздателство publishing company	пáтка duck
книшар bookseller	перó feather, plume, pen.
край end	пáче перó duck's feather
на края at the end	песен, песни song
кръстя се, -иш, -их to cross; to make the	пáдне, noon, noonday
прекръстя се sign of the cross;	плóща slate
куц, -а, -о, -и lame; hobbling	подухам вж. духам
на куц крак to hop on one foot	покланям се to bow
летен, лятна, лятно, летни adj. summer	поклоня се, -иш, -их
лято, летá n. summer	помилвам вж. милвам
лете adv. in summer, during summer	прекръстя се вж. кръстя се
метá, -еш, -ох, метял, метели to sweep	раждам to bear, to give birth to
метен	родя, -иш, -их, роден
изметá	разходка walk, promenade
мир peace	разходкам се to walk, to take a walk
мирувам to be quiet, to behave	разходя се, -иш, -их
милвам to caress; to be kind	разцепвам to split
помилвам	разцепя, -иш, -их
	ръкá, ръце hand, arm
	сáжди soot, smut

самичък, -чка, -чко, -чки alone, by one- сам, -а, -о, -и self	тегля to drag, to pull, to draw тегля някому ушите to pull one's ears
ние самички си го правиме we did it ourselves	трева grass
секá, сечем, сечѣ, сякох, сякъм to cut насека	трябва ми, ти, му, ни, ви, им I, you, he, we, you, they need
слугá servant	търям /търя/ to put, to lay, to set
слушам to hear, to listen	търна, -еш, -ах
спирам to stop	тъй, така thus, so, this way
спра, -еш, спрях	умирам to die
спирам се to stop	умра, -еш, -ях, умрях, умрели
спра се, -еш, спрях се	целувам to kiss
стигам 1. to reach, to arrive at; стигна, -еш, -ах 2. to be sufficient, to suffice, to be enough	целуна, -еш, -ах
оторвам to do	чистя, -иш, -их to clean, to make clean
оторя, -иш, -их	почиства cleanliness
отранá 1. side; 2. country	чистотá cleanliness
ототранá from the side, by the side.	
студ cold	
събуждам to wake, to wake up.	
събужда, -иш, -их	
събуждам се to wake, to wake up	
събужда се, -иш, -их	
съществувам to exist	

УЧЕНИЯТ СИН

Синът на един селянин се учи в града. През лятната ваканция той се върнал в село.

- Синко, - казал веднъж баща му - вземи лопата, та хайде на нивата да работим.

Не му се работило на сина, та рекъл:

- Аз се учих на толкова много науки в града, че почти всички селски думи съм забравил. Какво е това лопата?

Без да чака отговор, синът излязъл на двора. Като минавал край плевнята, бутнал една изправена лопата. Тя паднала и го ударила по главата. Тогав синът се хванал за главата и казал:

- Кой ли глупак е изправил тук тази лопата, та ме удари по главата?

- Много добре стана! - обади се бащата. - Нека от лопата се научиш на най-голямата наука - да не забравяш никога да работиш.

Лев Толстой

УЧЕНИЯТ СИН

без да чака отговор
without waiting for an answer
бутам to push; to shove
бутна, -еш, -ах

глупак /глупец/, feel, stupid fellow
глупци pl. fools

двор yard

изправям to set or put up straight;
изправя, -ям, -их to stand upright;
to make to stand up.

лопата shovel

много добре стана!
it happened just right!

наука science
не му се работило на сина
the son did not feel like working
нива field, plough-land, corn-field

обаждам to inform, to notify, to let
обадя, -ям, -их know
обаждам се to be informed, to let
обадя се, -ям, -их know, to notify

плевня barn, hay-left

село village
селски, -а, -о, -и rural, peasant,
селянин, селяни peasant, villager
синко! вес. same of син see!

удрям, -ям, -ях to strike, to smite,
ударя, -ям, -их, ударен to hit.
учен, -а, -о, -и learned, erudite,
educated, scientific.

хващам to seize, to catch, to grasp,
хвана, -еш, -ах to capture.

***

Форд, кралят на американската автомобилна индустрия, карайки един ден една кола, собствено производство, по големия път на няколко километра от Ню Йорк, срещнал един шофьор, който, легнал под автомобила си, напразно се мъчил да поправи повредената част на машината.

При тая сцена Форд спрял, слезъл и се приближил до шофьора. Като видял, че повреденият автомобил е "Форд", той рекъл да му се притече на помощ, разбира се, инкогнито.

-Аз ще ви помогна - казал кралят на автомобилите и се вмъкнал под каросерията.

След десет минути работата била свършена и поправената кола можела да продължи пътя си.

- Чакайте, приятели - казал шофьорът на Форд, когото не познавал. - Трябва да ви възнаградя. Без вашата помощ щях да се бавя тук най-малко два-три часа. Ето един долар за вас!

- Моля - извини се Форд, - но не приемам вашия долар.

- Моля, моля - настоя любезно шофьорът.

- Но, драги - възразил Форд, - нямам нужда от вашия долар, аз съм много богат.

- Хайде, хайде - продължил недоверчиво първият, - не ми правете фасони. Ако бяхте толкова богат, както разправяте, нямаше да карате "Форд"!

ИЗ ЖИВОТА НА Х. ФОРД

бавя, -иш, -их to delay, to retard забавя	повреда damage, injury, harm
бавя се, -иш, -их to tarry забавя се	повреждам to injure, to damage, to spoil повредя, -иш, -их
вмъквам се to drag oneself, to steal вмъкна се, -еш, -ах into	повреден, -а, -о, -и damaged, injured помощ, -та aid, help, assistance
възнаграждавам to reward, to recompense възнаградя, -иш, -их	поправка repair, correction, rectifi- поправям to repair cation поправя, -иш, -их
възнаграждение reward, recompense възражявам to object, to oppose възражя, -иш, -их	поправен, -а, -о, -и repaired, corrected приемам to accept, to receive приема, -еш, приех
драги adv. dear	притичвам се to run to притичам се притека, притечеш, притекох, притекъл
извинявам се to excuse oneself, to apo- извиня се, -иш, -их logize	притичвам се на помощ to run to assist or help
извинение excuse, pardon, apology индустрия industry инкогнито incognito	продължавам to continue, to go on, продължа, -иш, -их to lengthen, to prolong
карам 1. to drive 2. to urge 3. to scold накарам to urge on	продължение continuation производство production, output
крал, кралé king	разбира се of course разправям to tell, to explain разправя, -иш, -их
любезен, -зна, -ано, -ани kind, amiable	звършвам to finish, to end звърна, -иш, -их
машина machine, mechanism мъка pain, torment, efforts, difficulty мъча, -иш, мъчех, мъчел to torture to torment	собствен, -а, -о, -и proper, own сцена scene, spectacle, sight при тази сцена at that scene, at that sight
мъча се 1. to torture oneself; 2. to try hard; to make great efforts	чакам to wait, to wait for почакам
най-малко adv. at least накарам вж. карам напразно adv. in vain настоявам to insist настоя, -иш, -ях недоверчив, -а, -о, -и distrustful suspicious	шофьор chauffeur, driver фасон cut, fashion, make

БАЩА

След тежък бой навлязохме в селото. Хителите му бяха избягали в планината.

Неприятелят бе взел със себе си всичката храна. Нашите войници останаха гладни. Донесоха им хляб чак на другата сутрин.

Бай Коста взе своя дял и седна настрана. Той се облегна на раницата и почна да дъвче сухия хляб. По едно време погледът му падна на едно петгодишно момченце, по риза, с хлътнали бузи и умни черни очи. То го гледаше как сладко яде.

- Е ... Това дяволче пък откъде дойде? Ела тук бе, Митьо!
- Не съм Митьо аз ... - каза детето.
- Е, каквото и да си, ела тук! Нали си българин? ... И той привлече момчето при себе си.

- Как ти е името?
- Ангел ме казват.
- А чу ли пушките да гърмят?
- Чух ги, - отвърна детето, без да отмести поглед от хляба.
- А ти где беше?
- Бягах в планината с татка.
- Я гледай, я гледай! ... Ами гладен ли си?

Детето завъртя глава. Бай Коста му подаде едно парче и го взе на коляното си. Те започнаха да ядат заедно и се гледаха усмихнати. Но хлябът скоро се свърши.

- Няма вече! - каза Ангел и разтвори малките си пръсти, които напомниха нещо мило и скъпо на бай Коста. Той усети, че очите му се напълниха със сълзи.

- Няма вече, - рече той. - Сега толкоз. После ще донесат още.

Детето сложи малката си глава върху гърдите на стария войник и простря напред босите си крака.

Бай Коста го прегърна. Той си спомни за своето дете, заспивало много пъти на неговите гърди ...

По обгорелите му бузи се търкулнаха две сълзи и се изгубиха в небръснатата му брада.

Стефан Руневоки

БАЩА.

бой, боят, боевѣ battle, fight, combat
 бос, -а, -о, -и bare
 брада beard

буза cheek
 бягам to flee, to run
 избягам to run away, to escape
 бягство flight, run

вече already; any more
 няма вече there is not any more
 вземам to take
 взема, -еш, взех

гърда, гърди breast
 гърмя, -иш, гърмях, гърмял to thunder
 гръмна, -еш, -ах
 гръм, гърмѣт, гръмове thunder

донѣсям to bring to
 донеса, -еш, донесох, донесъл
 дѣвка chewing gum
 дѣвча, дѣвчел, дѣвчех to chew
 дявол devil
 дяволче little devil
 дял, делѣт, дялове, /два дяла/ portion,
 share, part

жител inhabitant, resident

завъртам to turn up, to turn round
 завъртя, -ях, -ял, завъртели
 заедно together, in company
 започвам to begin, to start
 започна, -еш, -ах
 заспивам to fall asleep
 заспя, -иш, -ах

избягвам вж. бягам
 изгубвам to lose
 изгубя, -иш, -их
 изгубвам се to lose oneself, to get
 изгубя се lose, to be lost
 име, именѣ name, noun

каквото и да си whatever you may be

коляно, колена knee
 на колѣне on one's knees

мил, -а, -о, -и dear, loving, amiable

момче boy
 момченце little boy

навлизам to enter
 навляза, навлезеш, навлязех, навлезе,
 навлязъл, навлезли
 напомям to remind, to bring to mind,
 напомя, -иш, -их to recall
 напред forward
 напълня вж. пълня
 настрана aside, on the side
 небръснат, -а, -о, -и unshaven

обгарям to burn round, to scorch
 обгоря, -иш, обгорял, обгорели
 обгорѣн, -а, -о, -и burnt
 облягам се to lean upon; to rest on
 облегна се, -еш, -ах
 око, очи eye, eyes
 оставам to remain; to leave; to dispose
 остана, -еш, -ах
 оставам гладен to remain hungry
 отвърям to reply, to answer
 отвърна, -еш, -ах
 отмествам to move away, to displace,
 отместя, -иш, -их to remove

парче piece, bit
 поглед look
 почвам to begin, to start
 почна, -еш, -ах
 прегръщам to embrace
 прегърна, -еш, -ах
 привличам to attract, to draw to
 привлѣка, -чеш, привлѣкох, привлѣче,
 привлѣкъл, привлѣкли, привлѣчен
 простирам to spread out, to stretch
 простра, -еш, -ях out
 прѣст finger
 пълня to fill, to fill up.
 напълня, -иш, -их, напълнен

разтвѣрям to open, to widen
 разтвѣря, -иш, -их
 раница knapsack, pack
 река, речеш, рече, рекох, рекъл to say

скъп, -а, -о, -и dear; expensive;
 слѣгам to lay, to lay down, to set
 слѣжа, -иш, -их down

сла́дък, -дка, -дко, -дки sweet, sugary
ям оладко to eat with relish
опомня́м си to remember
опомня́ си, -иш, -их
о́утрин, о́утринта, /утро/ morning
сълза́ tear

та́тко, та́те dad
те́жък, -жка, -жко, -жки heavy
то́лкова, то́лкова се, се much
търку́вам се to roll, to wheel
търку́лна се, -еш, -ах

ум, умѣт, умове́ mind, intellect
у́мен, -мна, -мно, -мни wise, intelligent,
clever

уо́ещам to feel, to perceive by the or-
гана́та, -иш, -их gans of sensation

уо́мивам се to smile
уо́мивна се, -еш, -ах
уо́мивнат, -а, -о, -и smiling, smiled

хлѣ́тъна, -а, -о, -и hollow, sunken

чак не́т until
донесо́ха им хлѣб чак на другата сут-
рин they did not bring them bread
until next morning

НАГРАДИТЕ НА НАРОДИТЕ

Когато Господ раздавал наградите на народите, първи отишли при него турците. Те поискали пашалъка и Господ им го дал.

Чули българите, че Господ дарува народите и отишли да вземат и те някой дар. "За какво сте дошли вие, българи?" попитал ги Господ. "Ние, Господи, чуваме, че си дарувал народите, та молим те и нас да даруваш нещо." "Е, какво искате да ви дам?" рекох им Господ. "Искаме пашалъка", отвърнали българите. "Пашалъка дадох на турците; друго нещо искайте!" рекох им Господ. "Каква работа си направил ти, Господи? Защо си дал пашалъка на други? Ние него искаме: ако може, него ни дай!" "Да сте ми благословени, българи", рекох Господ, "аз думите си назад не вземам. Затова ще ви дам работата. Идете си със здраве!"

Чули евреите. Отишли и те при Бога. Пита ги Господ за какво са дошли. "Дойдохме, Господи, да ни дадеш дар". "Какъв дар искате?" "Е, пашалъка". "Пашалъка го взеха други." "Каква сметка си направил, Господи! Защо си го дал на други? Нали ние го искаме!" "Е, хайде, сметките да са ваши!" рекох им Господ.

Чули французите, и те отишли при Бога да искат дар. Пита ги Господ за какво са дошли. "Да ни дадеш някой дар", рекох му те. "Какво искате?" попитал ги Господ. "Е, пашалъка искаме." "Пашалъка го взеха други", отговорих Бог. "Какво изкуство е това от тебе?" рекох французите. "Защо си дал пашалъка на други?" "Хайде тогава изкуството да е ваше!" казал Бог.

Дошли циганите. И те пак: "Дошли сме, Господи, да ни дадеш някоя награда." "Е, каква награда?" рекох Господ. "Награда искаме пашалъка!" "Други го взеха." "Ех ние, сиромаси, от чуждо ли да живеем?" рекох циганите. "Хайде, сиромаси да бъдете и чуждо да търсите!" казал им Господ.

Чули американците и те отишли при Бога. "Какво искате?" запитал ги Господ. "Е, разбира се, пашалъка." "Пашалъка дадох на други", казал Бог. "Защо си го дал на други, Господи?" рекли американците. "Ние него искаме!" "Хайде тогава парите да са ваши!" отвърнал Бог.

Дошли най-после гърците. И те поискали пашалъка. "Е, бре, гърци," рекъл Господ, "много късно дойдохте; за вас току-речи нищо не остана. Пашалъка взеха турците; работата - българите, сметката - евреите, изкуството - французите, сиромашията - циганите, парите - американците. Какво остава да ви дам?" "Кой е направил тази хитрост, да не разберем, та да дойдем по-рано и да вземем някоя награда?" "Хайде, недейте се сърди" казал им Господ. И на вас ще дам някоя награда, не ви пушам празни. Хайде нека е ваша хитростта!" рекъл Господ.

И оттогава народите си останали с тия дарове.

Българска народна приказка

благославам to bless благословя, -иш, -их Да сте ми благословени! To be blessed by me!	разбирам to understand, to comprehend разбера, -еш, -брах раздавам to distribute раздам
грък, гъркѝт, гърци Greek	сиромѝх, сиромѝси poor person сиромѝшия poverty, poorness, penury сметка account, bill, invoice
дар gift, present, donation дарувам to donate, to make a present of	сърдя, -иш, -их to anger, to make angry сърдя се, -иш, -их to become angry, mad Недейте се сърди! Do not be angry!
евреѝн, евреѝ Jew, Jews	току-речи adv. almost търчин, търци Turk търся, -иш, -их to seek, to look for, to search for
запѝтвам To ask, to question, to put a запѝтам question to здраве health Идете си със здраве! Go in good health!	францѝзин, францѝзи Frenchman
изкуство art	хитрост cunning хитър, -тра, -тро, -три cunning
мѝля, -иш, -их to pray, to beseech, to beg помѝля	циганѝн, циганѝ Gypsy
награда prize, reward	отѝвам to go отѝда, отѝдѝх, отѝишѝл, отѝишѝл, отѝишѝл
оттогава adv. from that time, since then	
пашѝ pasha, pasha пашалѝк mastership помѝля вж. моля пушам /пушам/ to let, to admit, to re- пушѝна, -еш, -ах lease Не ви пушам празни! I do not let you go empty handed!	

ДО ПОНЕДЕЛНИК

Един човек би дал пари на заем на друг човек. Той често дохождал да си иска парите, обаче длъжникът не му ги давал.

Веднаж заемодавецът пак дошел да си иска парите, но длъжникът го нямало в къщи. Той попитал дъщеря му: "Къде е баща ти, девойче?" "Е, няма го тук, чичо." "А кога ще ми даде парите?" "Той отиде да сади тръне покрай селския път. Когато тръните порастат, търговеците ще почнат да карат стада още на пазар, онцете ще се завират из тръните и по тях ще се накачи вълна. Ние ще съберем вълната от тръните, ще я продадем и ще ти дадем парите." Това му казаха момата и той си отиде.

Вечерта, когато се върнал баща ѝ, тя му каза, че заемодавецът дохождал. Баща ѝ я попитал: "Ти кога му рече да дойде за парите?" "Аз му казах: тате е отишъл да сади тръне покрай селския път, когато тръните порастат, търговеците ще почнат да карат стада още на пазар, онцете ще се завират из тръните и по тях ще се накачи вълна. Ние ще съберем вълната, ще я продадем и ще ти дадем парите." "Е, защо си ми каза да дойде толкова скоро!" започнал да я гълчи баща ѝ. После я би и рекол: "Още веднаж, когато дойде да иска парите, ти все да му казваш: "До понеделник! Защото понеделниците никога не се свършват."

Българска народна приказка

бѣя, -еш, бѣх, бѣи to beat, to strike набѣя	ошѣ sheep, ewe още веднѣх once more; over again
все adv. always, ever; all; вѣлна 'wool, fleeces	пазар market; market-place покрай prep. along, alongside of пораства вж. раста
гълча, -иш, -ах to scold, to reprimand	растѣ, -еш, -ях, растѣи, растѣли to grow расѣи, расѣли порастѣ, порастѣи, порастѣли
девоѣйка /девоѣйче/ maid, maiden длъжник, -ци debtor До понеделник! Till Monday! дохождам to come дойда, -еш, дойдѣх, дойдѣи, дойдѣи	садѣ, -иш, -их to plant посадѣ скоро adv. soon, quickly стадо herd; flock (of sheep)
завирам се to get into; to shove or заврѣ, -еш, -ях thrust into, in заем loan заемодавец, -ци creditor, lender давам на заем to lend, to loan (money)	трѣн thorn, prickles трѣне и трѣни pl. thorns, prickles чичо uncle
карам стадо още to drive a flock of sheep момѣ young woman, maiden.	
накачвам to hang up; to hitch on накача, -иш, -их	

НЕВОЛЯТА УЧИ

Един човек имал двама сина. Той често ходел в гората за дърва и все водел със себе си по един от тях.

Веднаж той казал на синовете си:

- Деца, хайде идете днес вие самички в гората за дърва, а аз ще остана да си почина.

- Добре, тате, - рекли те, - ами ако ни се случат колата, кой ще я поправи?

- Ако ви се случат колата, синко, вие викайте Неволята. Тя ще дойде да ви я направи - казал им бащата.

Двете момчета отишли в гората. Захванали да сечат дърва. Сетне натоварили колата с дърва и я подкарали.

Из пътя колата им се случила. Спрели се момчетата на сред пътя и почнали да викат, колкото им глас държи: "Невольо! Ела да ни направиш колата!"

Дълго викали те, но никой не им се обаждал. Взело да се мръква, но неволята все не идвала. Най-после по-малкият брат рекъл: "Бате, тая проклетата Неволя няма да дойде! Кой знае, чия ли кола прави сега нейде! Мръква се вече. Я да започнем самички - колкото можем да си направим колата!"

Взели двете момчета брадвата и чука, навели се и - клъц оттук, клъц оттам - поправили си колата.

Когато си отишли у дома, баща им ги попитал: "Е, синко, как прекарахте в гората и из пътя?"

- Недей ни пита, тате! - захванали те да се оплакват. - Насред пътя ни се случил колата. Викалме Неволята да дойде да ни я поправи, но тя не дойде. Тогава ние я поправихме самички колкото можахме.

- Ето, това е било, синко, Неволята! - казал баща им. - Вие сте я викали, а тя е била при вас.

Народна приказка

ба́те elder brother
бра́два ax, axe

взема́м to take, to take from
взема́, -еш, взех, взех
Взело да се мръква
It started to get dark
во́дя to lead, to conduct, to guide
и все водех със себе си по един от
тях - and he always took one of
them with him

гора́ forest, woods

дърво́, дърва́ wood
дърво́, дърве́та tree

из пътя on the way

кола́ wagon, car, cart

мръ́ква се it is getting dark
мръ́кне се, мръ́кна се, мръ́кнело се

наве́ждам се to bow, to bow down, to bend
наведе́ се, -еш, наве́дох, наве́л
насре́д in the middle of
насре́д пътя in the middle of the road
натоваря́м to load, to put on a load
натоваря́, -иш, -их
иш. товар
нево́ля adversity, misfortune, need
недей ни пита, тате! Do not ask us, dad!
нейде adv. somewhere

оба́ждам се to inform, to let know, to no-
оба́дя се, -иш, -их tify; to answer (call)
оти́вам to go
оти́да, -еш, -ох, оти́хън
оти́вам си to go home, to go away.
оти́да си, -еш, -ох, оти́хън си

оттам from there, therefrom
оттук from here, from this place

подкарвам to drive on, to whip forward

подкарам
почивам си to rest, to take a rest
почива си to repose
почивка rest, repose.
прекарвам to spend

прекарам
проклет, -а, -о, -и cursed, damned

самичък, -чка, -чко, -чки alone,
секá, сечеш, сече, сякох to cut
сякъл, сekli, сечен
сетне adv. afterwards, then

чук hammer

спирам to stop
спра, -еш, спрях, спрях, спрели
счупвам to break
счупя, -иш, -их

товар load, burden, freight
Тогавá ние я поправихме самички кол-
кото можахме - then we alone repaired
it as much as we could

уча, учиш, учиш 1. to teach, to instruct
2. to learn, to study

хóдя, -иш, -их to go; to walk.

псхóдя
Те почнаха да викат колкото им глас
държи - they started to shout as loud
as they could.

КОЙ КАКВОТО ПРАВИ, НА СЕБЕ СИ ГО ПРАВИ

Едно време имало един старец - просяк. Като ходел да проси, все си думал: "Кой каквото прави, на себе си го прави!" - Нищо друго не думал. Една жена чула тия думи и си рекла: "Чакай, аз ще ти кажа тебе, какви са тия думи!"

Взела тя, смесила една пита с отрова и я дала на стареца: "На ти, дядо, топла пита да си хапнеш!"

Той не знаел, каква е работата, и турнал питата в торбата си. Като излязъл от селото, срещал го на пътя един човек, който бил много гладен, и му рекъл: "Ти, дядо, като ходиш да просиш, трябва да имаш в торбата си нещо за ядене: дай ми, моля ти се, малко хлябец да си похапна, че съм много изгладнял!"

- Да ти дам, синко, - рекъл старецът и бръкнал в торбата си, извадил топлата пита и му казал:

- На ти тая пита; тя е още топла, понеже ей сега скоро ми я даде една жена.

След това старецът си замислял на пътя. Човекът излял питата и се угътил към селото си. Той бил син на оная жена, която дала питата на стареца.

Преди да стигне у тях си, още из пътя той усетил силни болки в корема, па щом влезнал в къщи, започнал да вика и да се превива. Майка му се чудела и маела, от що е тая болест на сина ѝ. Като го попитала, какво е ял - да не би да е нещо отровно, синът разказал за ерещата си със стареца, който му бил дал питата.

Майка му се сетила изведнаж, каква е работата и извикала: "Право имаше тоя просек, че кой каквото прави, на себе си го прави".

ПОСЛОВИЦИ: Който копне гроб другиму, сам пада в него.

Който вади нож от нож умира!

Зло не прави, че зло ще намериш!

КОЙ КАКВОТО ПРАВИ, НА СЕБЕ СИ ГО ПРАВИ

болка pain	на interj. here!take!hold!there!
бъркам 1. to stir, to mix, to confuse	на ти тая пита take (hold) this loaf!
бъркна, -еш, -ах 2. to shove in, to peke	
старецът бъркна в торбата си the old man peked into his bag	отрѳва poison отрѳвен, -вна, -вно, -вни poisonous
гроб grave, tomb	пита loaf
който копне гроб другиму, сам пада в него - he who digs a grave for someone else often falls in it	понеже because, since, for послѳовица proverb, saying похапвам to eat a little; to take or похапна, -еш, -ах have a bite.
да не би lest it be	право right; justice; law; equity
дѳма word	имам право to be right
дѳмам to speak, to talk, to say	превивам to bend, to bend over; to bow; превия, -еш, -их to fold.
той все си дѳмал - he always talked to himself	преди да стигне у тях си before arriving at his home
дядо grandfather, old man	прѳся, -иш, -их to beg прѳсяк, /прѳсек, -ци beggar
едно време малко once upon a time	
ей сега right now, just now	разказвам to relate, to narrate, to tell разказа, -ех, -зах разказ short story
заминѳвам to depart, to start for	сѳдам се to guess; to see through; сѳтя се, -иш, -их се
замина, -еш, -ах	майка му се сетила изведнак his mother guessed at once,
старецът си заминува из пътя the old man went on his way	срѳща meeting, rendezvous, date. старец, -ци old man, elder.
изваждам 1. to take out, to draw out	топѳл, -пла, -пло, -пли warm, hot
извадя, -иш, -их 2. to extract.	торба bag
изведнак, /изведнѳж/ to subtract	
at once, right away, suddenly	хапвам to take a bite, to eat a little хапна, -еш, -ах
изгладнявам to get hungry, to grow hungry	упѳтѳвам to direct, to guide; refl. verb: упѳтѳя, -иш, -их to set out, to turn toward;
изгладня, -еш, -ях	чѳдя се, -иш, -их се to wonder, чѳдо, чудеса wonder, miracle
из пътя on the way	майка му се чудела и маела his mother was wondering and tarrying
изяждам to eat up, to eat out	
изям, изядѳш, изядѳх, изям	щом as soon as що? interog. pron. what? що relat. pron. what
като ходел да проси walking and begging	
кой каквото прави, на себе си го прави whatever one does, he does it to himself	ядене eating, meal
копѳя, -еш, копѳах to dig	
корѳм abdomen, belly	
мѳя се, -еш, -ях се to linger, to tarry	
мѳся, -иш, -их, мѳсен to knead	
смѳся, -иш, -их, смѳсен	
мѳля, -иш, -их to pray, to beseech, to beg	
моля ти се I beg you; please	

ДРУГАРИ

Когато влезе в учебната стая, Матейчо се огледа страховито. Той не знаеше къде да седне. Срам го беше от другите момчета, защото и двата ръкава на палтото му бяха закърпени. Майка му се труди много да събере пари, за да му купи плат за ново палто, ала не успя. Лятото мина много тежко.

- Ех, чедо, да беше жив баща ти, сега нямаше да ходиш окърпен на училище! - въздъхна тя на вратата.

- Няма нищо, мамо! - отвърна Матейчо.

Матейчо остана сирак миналата година. Неговият баща беше зидар. Ходеше по градовете да прави къщи на хората. Веднаж, като носел тухли на гърба си, паднал заедно с тухлите от петия етаж. Паднал и не станал. Тъмно стана в сиромашката къща, където живееха Матейчо и майка му. Три месеца клетата жена не мръкна. Веднаж през пролетта у тях се отби дядо Петко, кметът.

- Стига - викна той, стига си плакала! Ами тръгвай по полето на работа. Гледай да събереш малко зимнина!

- Ами, на кого да оставя момчето? - попита Матейчовата майка.

- Дай го на мене да ми стане ратай. Ще носи вода на жътварите, а подир вършитба ще му дам нещо.

- Вземи го, дядо Петко, - съгласи се Матейчовата майка.

Цяло лято малкият ратай тича с две стомни по нивята - от кладенците до жътварите. След вършитбата дядо Петко повика Матейчовата майка и ѝ даде седем шиника хубаво червено жито.

- Туй жито - рече той - го е спечелил твоят син.

- Ох, на мама момчето! - зарадва се бедната жена - то е още малко, а почна вече да печели.

Натовари житото на една количка и го откара в къщи. Матейчо се прибра и почна да се готви за училище. Когато влезе в учебната стая - не посмя да седне. Срам го беше.

- Хей, Матейчо, ела тука, при мене има място! - извика някой от последния чин.

Матейчо тръгна и щом видя, че го вика Димчо, синът на възгледаря Вълко, бързо се отправи към него. Димчо беше много добро момче. Баща му гореше възглед в Балкана, носеше ги съботен ден на пазара и колкото пари вземеше - даваше ги за жито и дрехи. През лятната ваканция Димчо, наместо да скита по улиците, тръгна с една кошница по полето да събира узрели круши и сливи. Всеки ден продаваше на гарата по една кошница плод. Той събра цяла шепа пари.

Минаха две седмици. Беше топъл есенен ден. През отворените прозорци на учебната стая влизаше шумът на коли, натоварени с царевича и тикви. Влезе учителят. Поздрави децата. Подир малко вратата тихо се отвори. Показа се училищният слуга дядо Продан. Той внесе цял куп нови учебници. Учениците почнаха да викат от радост. Учителят раздаде на всички, които бяха внесли пари, по една хубава читанка с картини. Само Матейчо не получи нищо. Той нямаше пари за учебници.

- Дай да видя твоята читанка - рече той на Димча и като се наведе, ръцете му се разтрепераха и очите му се напълниха със сълзи.

На обяд Димчо се прибра в къщи, седна да обядва, ала не можа да преглътне първото парче хляб. Мъчно му беше за Матейчо. Дълго мисли как да му помогне. Най-после се удари по челото и скочи. То било много лесно!

Същата вечер той отиде в къщата на своя учител. Намери го между кошерите. Извади от джоба си една пшени левове - всичките, които беше събрал през лятото.

- Господин учителю, - рече той, - тези пари са мои. Купете с тях учебници на Матейца.

Учителят не взе парите. Той се развълнува, помисля Дявчо по главата и рече:

- Прибери си парите. Аз съм вече поръчал за Матейца учебници по бедност. Но ти имаш добро сърце и ще станеш достоен гражданин. Ела сега да ти опия малко мед в една чиния. Не се срамувай! През лятото и ти си се трудиш като малка работна пчела.

Ангел Каралийчев

бѣден, -дна, -дно, -дни poor, needy
бѣдност, -та poverty, misery, indigence.
аз съм поръчал учебници за Матейчо
по бедност - I have ordered text-
books for M. because he is poor.

вѣкам to call (aloud), to shout, to sum-
вѣкна, -еш, -ах mon.
вносям to bring in, to import, to put in,
внося, -еш, вносях to deposit
вѣглища

дървени вѣглища charcoal

каменни вѣглища coal

въздѣхвам to sigh, to give out a sigh
въздѣхна, -еш, -ах

вълна wave

вълнувам to agitate, to excite, to move
развълнувам

вълнувам се to be agitated, to be rough
развълнувам се to be excited.

вършитба thrashing time

гражданин city dweller; citizen
гърб, гърбѣт, гърбове back

достѣен, достѣйна, достѣйна, достѣйни
worthy, deserving
достѣйност dignity

хѣто wheat

хѣтва/хѣтва/ harvest, crop, reaping

хѣтвар/хѣтвар/ reaper, harvester

закѣрпвам to patch (coat); to mend.

закѣрпя, -иш, -их

зидар mason, brick - layer

зимнина winter supplies

извѣквам to call out, to cry out,
извѣкна, -ах to shout to.

кѣдѣнец well

кѣт, -а, -о, -и unhappy, unfortunate
кѣт шатор

колѣ waggon, cart, car

колѣчка waggonette, rush-cart

колкото adv. as much as

колкото пари вземаше - даваше ги

за хѣто и дрехи - he gave as much

money as he took for wheat and clo-

кошар bee-hive thes.

кошница basket, hand-basket.

крѣта 1. pear. 2. pear tree.

куп pile, heap, lot

мед, медѣт honey

мед, медѣ copper

мѣкнам to caress, to fondle, to pet.

помѣкнам

мѣка pain, pains, efforts, difficulty.

мѣка, -иш, -их to torture, to torment

мѣка се to try hard, to work hard,

to make great efforts

мѣчен, -чна, -чно, -чни difficult

мѣчно му беше за Матейчо

he felt sorry for M.

мѣчотия hardship, difficulty

мѣчѣ, -иш, -ах to be silent or still.

мѣкнам to stop talking, to hush up.

мѣкна, -еш, -ах

навѣкдам се to bow down, to incline.

навѣдѣ се, -еш, -ох се

На мама момчето! О, my son!

наместо/вместо/ in place of, instead of	пчелá bee
намирам to find, to find out	
намеря, -иш, -их	работа work, labour, business
намирам се to find oneself; there is	работен, -тна, -тно, -тни
намеря се, -иш, -их се to be located	working, industrious
напълвам to fill up, to make full	радвам се to be glad, to gladden, to
напълня, -иш, -их	зарадвам се be pleased, to rejoice.
натоварвам to load, to freight, to burden	радост, -та gladness, joyfulness
натоваря, -иш, -их	развълнувам вж. вълнувам
нива plough-land, corn field	раздавам to distribute
няма нищо there is not anything; it	разда́м, -да́деш, -да́дох
does not matter; never mind	разтрепървам се to begin to tremble
	разтрепържа се, -иш, -их се or shake.
	ратáй farmhand, servant
обяд 1. dinner 2. noon	ръка, ръце hand, arm
обядвам to dine, to have dinner	ръка́в sleeve
оглеждам се to look round or about	
оглеждам се	сипвам to pour
окърпвам to mend, to patch (a coat)	сипя, -иш, сипях
окърпя, -иш, -их	сирáк, -ци orphan
отбивам се 1. to be turn aside 2. to	сиромáх, -си poor person, poor man
отбия се, -еш, -их се stop on the way.	сиромáшки, -а, -о, -и poor
3. to call on the way	сиромáшния poverty, poorness
откарам to drive away, to drive off.	слива 1. plum. 2. plum tree
откарам	скáчам to jump, to leap
отправям to direct, to address	скóча, -иш, -их
отправя, -иш, -их to forward	скита́м /се/ to wonder, to roam, to stroll.
отправям се to set off, to start for.	смéя, -еш, смéях, смéял, смéели to dare
отправя се, -иш, -их се	посмéя, -еш, посмéях, посмéял, посмéели
	to dare, to venture, to have courage.
паза́р market	спечелвам to earn, to win
парче́ piece, fragment, bit	спечéля, -иш, -их
пла́ча, -еш, пла́чах, пла́чех to cry, to weep.	срам sham, disgrace ashamed
повиквам to summon, to call for a while.	сраму́вам се to be ashamed, to feel
повика́м	срам ме е, ... те е, ... го е, ... ни е, ...
подир /след/ прер. after, behind	to be ashamed, to feel ashamed
поздравявам to greet, to salute, to con-	стига си плакала!
поздравя, -иш, -их congratulate.	you should stop crying
пóздрав/пóздравиение/ greeting, salute,	стóмна water-jug
congratulation, felicitation.	страх fear, dread, fright
показвам to show, to point out	страхлив, -а, -о, -и timid, coward
пока́жа, -еш, пока́жах	страху́вам се to fear, to be afraid
показвам се to show oneself, to appear	съгласие harmony, consent, concord
пока́жа се, еш, пока́жах се to come out,	съглася́вам се to agree, to consent
to come in sight or in view.	съглася́ се, -иш, -их се
полé field, plain	съгласно adv. according to
помилвам вж. миливам	съгласи́ение agreement, entente
посмея вж. смея	сáдам to sit down
прегълтам to swallow, to swallow down.	сédна, -еш, -ах
прегълтна, -еш, -ах	
прибирам to gather, to pick up, to gather	тáква squash
приберá, -еш, приберáх up or in.	тих, -а, -о, -и quiet, still, pacific
прибирам се to come home, to get home.	
приберá се, -еш, приберáх се	

тишина́ silence
тичам, -аш, -ах to run, to race
То било много лесно! It is very easy!
товар load, burden, freight
товаря, -иш, -их to load, to freight
трепѣря, -иш, -их to tremble, to shake
труд labour, toil, effort
тудя се, -иш, -их се to endeavour, to
потудя се work, to make efforts.
тѹхла brick
тѹмен, -мна, -мно, -мни dark, obscure
ѹдрям to strike, to hit, to knock
удѹря, -иш, -их
ѹдрям се to hit or strike oneself
удѹря се, -иш, -их се
Той се удари по челото
He struck his forehead

узрѹвам to ripen, to get ripe, to ma-
узрѣя, -еш, узрѹх mature
узрѹх, -а, -о, узрѣли ripe, mature
успѣх success
успѣвам to succeed, to have success
успѣя, -еш, успѣх
учебна стая school room, class room
учѣбник, -ци textbook, schoolbook
цѣревица maize
чѣдо child, son
чим bench
чипѹкия dish
читѹнка reader
щѣпа hollow (of the hand), handful
шинѹк bushel (measure)

ЗАЛЪВЯНЕ И СЪДЕНЕ НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ

От Хасково Левски се упути за Пловдив и тук узнал за затварянията и претърсванията, научил се, че главата му била оценена за 50.000 лева и че го търсят под лист и под камък.

Той се крил няколко време в Пловдив, Пазарджик и Сопот. В този последен град полицията го търсила дълго време, но неустрашимият дякон с превързано око търсел по улиците лекар.

След няколко дена Левски стигнал тайно в Ловеч, дето го скрили приятели. Тук те му разправили, че касиерът на Ловешкия комитет - поп Кръстю постоянно отново до обирната, че сметките му били нередовни, че почнали да се съмняват в него. Левски поканил поп Кръстю и му поискал сметка, ала той не се явил и му обещал да се срещнат лично в Какринското ханче. Това ханче се намирало до селото Какрино, на пътя между Ловеч и Севлиево. То било построено от комитетски пари и служило за скривалище на комитетски хора. В това ханче дошъл вечерта на 27 декември 1872 год. Левски и чакал до среднощ по поп Кръстю. Чакал го дълго време и най-после задрямал. Но изведнаж на пътните врата се почукало. Левски се събудил, погледнал през прозореца и видял, че ханчето било засобиколено от стражари и войници. Той взел тогава по един револвер в ръцете си, а камата - в устата, малязал из ханчето и с гърмежи си пробил път през стражарите; но след това попаднал в дълбок сняг, покатерил се по щета и по това време се чул гърмеж от няколко пушки. Левски увиснал на щета: червена кръв обляла снега. Стражарите и войниците го хванали, превързали му раните и рано заранта го закарали в Ловеч.

Стражарите завели Левски от Ловеч през Севлиево в Търново, ала получила се заповед да го закарат в София, дето заседавали султанските съдии, между които бил и българинът хаджи Иванчо Пенчович.

В София на 9 януари 1873 година във войнишки шинел, с превързана глава и ръка, с измръзнало ухо, Левски бил изведен пред съда, дето председателят Саид паша пита, а Левски отговаря:

- Името ми ?

- Васил Иванов. Още се казвам дякон Левски.

- И още се казват Дервиш оглу-Аслан или Кешиш Първан - добавил Саид паша. - Защо носите толкова имена?

- За разнообразие - отговорил усмехнато Левски.

- От намерените книги и от разказите на Общи и другите иализа, че вие сте един от главните членове на "временното правителство на България?"

- Какви книги и какъв Общи? - е преструвка попитал Левски.

Тогаваш съдиите хвърлили пред Левски цял куп от комитетските книги, протоколи, устава, тайни писма и портрети на Каравелов, Раковски, Хаджи Дулитър, Общи, Кънчева и др.

- Познавате ли някой от тези? - попитал Саид паша, като показал портретите.

- Всички и никого - отговорил Левски.

- Познавате ли Общи?

- Не.

- Познавате ли поп Марин, Тодор Пеев, Христо Ковачев? - Папата изброи имената на други някои комитетски хора.

- Познавам всички и никого.

- С това какво искате да кажете?

- Искам да кажа, че не познавам никого.

- От пет години скитате по градове и села, а няма никого не познавате?

- Лица за мене не са важни, ето защо и никого не познавам.

- Кажете, кое считате за важно?

- Делото на временното правителство.

- Какви са намеренията на временното правителство?

- Четете устава.

- По чия заповед станаха политическите убийства?

- По моя лична заповед.

- Кой изпълняваше заповедите ви?

- Определените за тая работа хора.

- Кои са те?

- Не ги познавам.

- С какви средства купихте оръжието?

- С комитетски пари.

- Кой ви даде комитетските пари?

- Всички и никой.

- Где се намира временното правителство?

- Всякъде и никъде.

- Не се ли разкайвате за извършените политически убийства?

- Толкова, колкото се разкайват пашите, които колят българите за личното си удоволствие!...

- Признавате ли се за виновен?

- Толкова, колкото и съдиите се признават за виновни, когато осъдят някого на смърт и заповядат на стражарите да го обесят или пък с нож да го заколят...

- Не искате ли милосърдие и прошка от султана?

- Милост от никого не дия!

На 11 януари съдиите наредили една ставка на Левски с Общи, и в присъствието на тях Левски зашпил Общи и с това се свършила личната ставка.

На 15 януари Общи увиснал на софийската бесилка, а след 20 дена

допъл ред и на Левски.

От 15 януари до 5 февруари Левски стоял в тъмницата, умислен за съдбините на България, няколко пъти удрял главата си о каменните стени, за да се убие, докато на 6 февруари подир обяд турците закачиха поумъртвото му тяло на бесилката, която се издигаше на онова място, дето днес се намират кавалерийските казарми в столицата на освободна България.

По Стоян Заимов

бесилка gallows, scaffold, gibbet	извършвам to accomplish, to perform
вина guilt, fault, blame	извърша, -иш, -их
виновен, -вна, -вно, -вни guilty,	издигам to raise, to elevate
временен, -нна, -нно, -нни	издигна, -еш, -ах
temperary; provisional (government)	издигам се to rise
всякъде adv. everywhere	издигне се, -еш, -ах се
гърмех thunder; gunshot	излизам to get out, to go out or come out
дело, дело deed, cause, affair, business.	излиза, -еш, -ах
дело/гдето/ where, in what place	от разказите на Общи и другите
дъря, -иш, -их to seek, to look for	излиза, че... from the stories of O.
добавям to add	and the others it becomes evident that
добавя, -иш, -их	измръзвам to freeze, to freeze out
докато while, until, whereas	измръзна, -еш, -ах
дякон deacon	изпълнявам to fill; to fulfill; to perform
заведвам to lead, to take or bring to	изпълня, -иш, -их form; to execute.
заведя, -еш, -ах	камък dagger
задръмам to begin to drowse, to slumber	камък, камани stone, stones
задрема, -иш, задремах	каменен, -нна, -нно, -нни stony
закарвам to drive in, to lead	касierer cashier, treasurer
закарам	книжкa n. pl. papers, documents
заколя вж. коля	коля, -иш, -их to slaughter
залаям to seize, to capture, to catch	заколя, -иш, -их
заловя, -иш, -их	комитет committee
залаяне seizure, capture, catching	комитетски, -а, -о, -и committee's
заобикалям to go around, to surround.	кроя, -еш, крих to hide, to conceal
заобиколя, -иш, -их	кроя се, -еш, крих се to hide oneself,
заплювам to spit at a person	to conceal oneself
заплюя, -еш, -пях	Той се крих няколко време
заян (f.) morning	He hid himself for some time
заседам to be in session	куп pile, heap, lot
заседание session	лист, листа leaf, leaves
затварям to shut, to close	лист, листове sheet (of paper)
затворя, -иш, -их	търоя под лист и под камък
затваряне closing, imprisonment	to look under leaf and stone
затвор prison, jail	личен, -чна, -чно, -чни personal
изброявам to count up, to enumerate	милост pity, mercy
изброй, -иш, -их	милосърдие misericorde, grace
изведвам to lead out, to take out	мъртъв, -тва, -тво, -тви dead
изведя, -еш, -ах to bring to	намерение intention, intent

нареддам to arrange, to put in order,
наредя, -иш, -их to appoint
научавам се to learn, to be informed
науча се, -их се
нередобен, -вна, -вно, -вни
irregular; inaccurate (account)
неустрашим, -а, -о, -и fearless, dauntless
никъде adv. nowhere

обесвам to hang or hang up (somebody)
обеса, -иш, -их
обещавам to promise
обеща, -еш, -ах
обещание promise
облявам to pour over, to cover with
обля, -еш, облях (liquid)
община municipality, town-hall
око, очи eye, eyes
очен, -чна, -чно, -чки ocular, of the eyes
очна ставка (jur.) confrontation
определям to define, to determine, to fix
определя, -иш, -их to assign
осъждам to condemn, to convict,
осъдя, -иш, -их to sentence
оценявам to set a price, to value, to es-
оценя, -иш, -их timate, to price.

шет hedge, matted hedge
шпья, -еш, шпях to spit, to spit out
поглеждам to give a look
поглежда, -еш, -ах
поканвам to invite
поканя, -иш, -их
покачвам се to climb up, to scale
покачя се, -иш, -их се
поп priest
попадам to fall in; to meet with
попада, -еш, -ах
портрет portrait, photograph
последен, -дна, -дно, -дни last, final
постоянно adv. constantly, permanently
построявам to erect, to build, to con-
построй, -иш, -их struct
постройка building
превързвам to bandage; to tie up, to bind
превързва, -иш, -ах
превързан, -а, -о, -и bandaged; tied up
преструвам се to feign; to pretend
преструвка feint, feigning, pretence
претърсвам to search, to search through
претърся, -иш, -их
претърсване searching, searching thrgh.
признавам to admit, to confess, to ack-
призна, -еш, -ах nowledge

Признавате ли се за виновен? Do you
admit your guilt? Do you plead guilty?
пристъпвам presence
пробивам to pierce, to bore, to perforate
пробия, -еш, -их
с гърмежи той си пробих път през
стражарите ..with gunshots he made
his way through the policemen
прощавам to forgive, to pardon
простя, -иш, -их
проща pardon, forgiveness
разкайвам се to repent, to regret
разнообразие variety, diversity, change

снося, -еш, -ях to roam about
стражар watchman, guard, policeman
считам to deem, to consider
събуждам to wake up, to awake
събудя, -иш, -их
съдя, -иш, -их to judge, to try
съдба, съдбиня fate, destiny, fortune
съмнявам се to doubt, to mistrust

тайно adv. secretly

убивам to kill, to assassinate, to
убия, -еш, убих slay
убийство murder, assassination
убиец, убийци murderer
увисвам to hang, to hang down
увисна, -еш, -ах
узнавам to find out, to learn
узна, -еш, -ах
умислен, -а, -о, -и thoughtful
упътвам to direct, to instruct
упътя, -иш, -их
упътвам се to start for, to set off
упътя се, -иш, -их to turn toward
указ statute
ухó, уши ear, ears

хан/ханче/ inn, tavern
хващам to grasp, to catch, to seize
хваща, -еш, -ах
хвърлям to throw, to cast
хвърля, -иш, -их

Той чакал до сред нощ
He waited until midnight

явявам се to present oneself, to ap-
явя се, явиш, явих се pear

ИВАН ВАЗОВ е най-големият български писател. Роден е през 1850 год. в Сопот. Умрял през 1921 год. в София. Написал е много стихотворения, разкази, романи и други произведения, отпечатани в отделни книги. В тях описва тъгите и радостите на нашия народ. В тях личи голямата му обич към родината, затова е наречен народен поет. Най-хубавата му книга е романът "Под игото".

БАСИМ ЛЕВСКИ

Левски имаше ръст ореден, тънък и строен; очи сиви, почти сини; мустаци червеникави, коса руса, лице бяло. Той беше голям песнопоец и често горите на Стара планина са еквали от гласа му.

Но когато беше нужно, той ставаше друг. Погледът му добиваше сериозно изражение. Гласът му ставаше глас, който заповядва. Словото му, просто и искрено, вълнуваше, убеждаваше.

Попитаха го един път селяните от Софийско, гдето той устройваше комитети:

- Бай Василе, когато се освободи България, кого ще турим цар?
- Ако се бием с турците само за цар, то сме глушици. И сега си имаме султан. На нас трябва не господар, а свобода и права - отговори Левски.
- Ами ти каква служба ще вземеш тогава? - Пада ти се най-първата служба.
- Никаква! Ще ида при другите поробени народи да правя това, което правя сега.

Басим Левски беше безстрашен. В Сопот, в стаята на учителя, имаше тайно заседание. Ненадейно влиза един гост, познат като турски шпионин, и сядва. Всички мълчат, а гостът не си стива. Левски става, удря му плесница и извиква:

- Навън, подлец!
- Как? С кое право удряш? - пита господинът.
- Навън! Иди ни предай на турците! Аз съм Левски.

Цялото събрание потреперва от ужас при тия думи.

- Не се бойте! - каза Левски спокійно, когато господинът излезе. - Аз съм уверен, че тоя подлец не ще смее нищо да направи.

И разискванията продължиха. Никой не дойде да ги безпокои.

безпокоя, -иш, -их to disturb, to trouble
безстрашен, -шна, -шно, -шни fearless
бия се, -еш, бих се to fight, to struggle
боя се, бойш, боях се to fear, be afraid

господар master, lord

добивам to obtain, to acquire, to get
добия, -еш, добих

эквам to echo
эква, -еш, -ах
эча, эчиш, эчах, эчал to echo
эхо/ек/ п. echo
ехтя, -иш, ехтях to echo

йго уоке
изразявам to express
изразя, -иш, -их
изражение/израз/ expression
искрен, -а, -о, -и sincere, frank

коса hair, hairs
to be apparent,
лича, личи, личах to stand out,
в тях личи големата му обич към ро-
дината - his great love for the fa-
therland is apparent in them.

мустак, -аци mustache

наричам to call, to name, give a name
нарека, -чеш, -кох
ненадежно adv. unexpectedly, suddenly
никакъв, -ква, -кво, -кви none, no
нужен, -жна, -жно, -жни necessary, need-
ful

обич love, affection, fondness
описвам to describe
описа, -еш, -сах
описание description
освобождавам to free, liberate, release
освободя, -иш, -их
освобождение liberation single
отделен, -на, -но, -ни separate
отпечатвам to imprint, to print
отпечатам v. печатам

падам to fall, to fall down
падна, -еш, -ах
пада се to happen, to be eligible,
падна се, to deserve
Пада ти се най-първата служба
You deserve the best (first) job

певнопоец singer
печатам to print
печат 1. seal 2. press 3. printing
плескила/шмап/ slap
поглед look
подлец coward, craven, dastard
поробвам to enslave, to subject
поробя, -иш, -их
потрепървам to shudder, to be seized
потрепържа, -иш, -их with trembling
предavam 1. to betray 2. to hand over
предам, -деш, -дох 3. to broadcast
прост, -а, -о, -и simple, common
произведение product; literary work

разисквам to discuss, to debate
разискам

роб slave
робство slavery
ръст stature, height

свобода freedom, liberty
сериозен, -зна, -зно, -зни serious
слово word, discourse, speech, oration
спокоен, спокойна, спокойно, спокойни
calm, tranquil, quiet
среда п. middle, center
среден, -дна, -дно, -дни middle
строб, стройна, стройно, стройни well-
shaped
султан Sultan
събрание assembly, meeting, gathering

тайен, тайна, тайно, тайни secret, clandestine
тайна secret, mystery
тъга grief, sorrow, distress

убеждавам to persuade, to convince
убедя, -иш, -их
убеждение conviction, persuasion
уверен, -а, -о, -и convinced, assured
ужас horror, terror
устройвам to organize, to arrange
устроя, -иш, -их
устройство organization, system

червеникав, -а, -о, -и reddish

шпиони, шпиони spy

роман romance; novel

трепържа, -иш, -их to tremble

МАЙКА

Леля Иванка беше вдовица от две години. И зиме, и лете тичаше по чужда работа.

Една зимна вечер Иванка се върна късно от близката гора. В къщи я чакаха двете ѝ деца. Тя внесе вътре дървата, запали огъня и се зае да приготви бедната вечеря. Но, когато отвори сонницата, видя, че няма сол. Трябваше да потърси от съседите на заем.

Майката излезе, заключи отвън вратата и се отправи към първия съседски двор. В къщи останаха сами двете деца. Те седяха край огнището, приказваха си весело и се грееха на буйния огън. По-голямото дете чупеше клонове и ги хвърляше в огнището. Буйният пламък го веселеше. Увлечено от играта, детето взе едно дълго дърво и сложи единия му край в огнището. Другият край остана отвън и достигаше обдия куп дърва.

Изведнъж сухите листа пламнаха. Над огнището се издигнаха високи, червени пламъци. Те бързо обхванаха целия куп дърва. За миг къщата се изпълни с пушек. Пламнаха и струпаните наблизко дреки. Двете изплашени деца окочиха, спуснаха се към вратата и я задържаха силно. Но напразно - тя беше заключена отвън.

В това време майка им седеше у съседката си и приказваше спокойно с нея. Но ето, че в двора се чува викове. Навън някой викаше, колкото му глас държи: "Тичайте, бре хора, тичайте!... Гори къщата на Иванка!"

Бедната жена извика и се хвърли навън. Щом стъпи на прага, тя видя, че целият ѝ двор е осветен. Из колина на къщата и около стрехите се подаваха буйни пламъци. Леля Иванка се отправи нататък, закъдето тичаха и другите хора от селото.

Тя стигна първа пред къщата и отвори вратата. Изплашените хора завикаха, но тя не ги чуваше и се хвърли в горящата къща...

Минаха няколко минути. Бончки мислеха, че жената вече гори вътре. Но докато решат, какво да правят, из вратата изскочи леля Иванка. Тя носеше на ръце двете си полуживи деца. Картината беше страшна. Част от дрехите и косите на жената горяха. Посрещнаха я хора. Тя падна примряла на земята, като не преставаше да вика: "Децата ми!... Спасете милите ми деца!"

Но, като по чудо, двете деца бяха съвсем здрави, само малко замаяни от лютия дим. Добри хора вдигнаха нея и децата ѝ и ги пренесоха у съседите.

Леля Иванка лежа болна от раните си цял месец. А когато оздравя, настани се да живее у едни свои роднини. Макар че я постигна такава голяма беда, тя беше щастлива, че спаси живи и здрави децата си.

ГЕОРГИ РАЙЧЕВ

буйен, буйна, буйно, буйни impulsive, wild
turbulent, violent, vehement
близък, -эка, -эко, -эки near

вдигам to raise up, to lift up, to pick
вдигна, -еш, -ах up.

вдовец, -вци widower

вдовица widow

весел, -а, -о, -и merry, gay, jovial

веселя, -иш, -их to make merry, to amuse

веселя се, -иш, -их се to be merry, to en-
joy oneself, to rejoice

някой викаше, колкото му глас държи
someone was shouting as loud as he
вик сгу, call, shout could

вътре in, into, inside, in the interior

грѣя се, -еш, грѣх се to warm or heat one-
self

двор yard

достигам to reach, to attain

достигна, -еш, -ах

дърво, дървета tree, trees

дърво, дърва wood, firewood

заемам to occupy (a place), to take; to

заема, -еш, заех lend; to borrow

заёт, -а, -о, -и taken, occupied, busy

заемам се to be occupied, to be busy,

заема се, -еш, заех се to be taken.

заклочвам to lock, to lock up

заклоча, -иш, -их

замаян, -а, -о, -и dizzy, giddy, stupefied

здрав, -а, -о, -и health, sound, well, safe

изплашвам to frighten, to scare,

изплаша, -иш, -их to alarm

изскачам to jump out, to spring off,

изскоча, -иш, -их to leap out

комин chimney

край, краят, края, мн. ч. краища n.

end, edge, border

край рѣр. near to, close to, by

край огнището near the fire-place

лут, -а, -о, -и pepper, sharp, hot

наблизо/наблизко/ near by, in the vicini-

напразно adv. in vain -ty of

обхващам to embrace, to grasp,

обхваща, -еш, -ах to comprise

пламъците бързо обхващаха целия
куп дърва-the flames quickly enve-
loped the whole pile of wood

огнище fire-place

осветявам to light, to illuminate, to illu-

осветя, -иш, -их, осветен minate.

осветление lighting, illumination

освещавам to bless, to sanctify, to in-

осветя, -иш, -их augurate

отвън/отвънка/ out, outside, from the o.

отправлям to direct, to send, to address

отпраща, -иш, -их

отправлям се to set off, to start for

отпраща се, -иш, -их се

тя се отпраща към първия съседски

двор-she wended her way towards the

first neighbouring yard

пламвам to flame, to blaze up

пламна, -еш, -ах

подавам to give, to give over, to pass

подам, -дадеш, -дадох

из комина на къщата се подаваха

буени пламъци -from the chimney of

the house shot up violent flames

прат threshold

преставам to cease, to leave off

престана, -еш, -ах

примирам to fall into a swoon,

примра, -еш, примрѣх to faint

приказвам to talk, to speak, to con-

поприказвам

пушек, /дим/пушеци smoke

решавам to decide, to solve, to settle

реша, -иш, -их

решение decision, solution

скачам to jump, to leap

скоча, -иш, -их

сол, солта salt

солница salt-holder

спасявам to rescue, to save, to deliver

спася, -иш, -их

спускам се to rush upon

спушна се, -еш, -ах се

.Те се спуснаха към вратата

they rushed towards the door

страшен, -шна, -шно, -шни dreadful

стрѣха eaves, shed

струвам to pile, to heap up

струпам

стъпвам to step

стъпя, -иш, -их step, footstep

съвобѣ adv. quite, entirely, completely
съвобѣд n. neighbor (man)
съвобѣдка n. neighbor (woman)
сѣдам to sit down
сѣдна, -ѣи, -ѣах
сѣдѣ, -ѣи, -ѣах to sit
посѣдѣ, -ѣи, -ѣах

тѣсам to run

чудо, чудеса wonder; miracle; marvel
като по чудо as if by a miracle
сѣпѣ, -ѣи, -ѣах to break, to crack,
сѣпѣ, -ѣи, -ѣах
увлѣкам to attract one's interest;
увлѣкѣ, -ѣи, увлѣкох to captivate

ЖИВОТЪТ И СТРАДАНИЯТА НА ГРЕШНИЯ СОФРОНИЙ

В моята енория имаше едно село - Мехларн. Там управляваше султан/управител/Ахмед Герай. Той имаше жена татарка. Тоя султан обикна една християнка - девойка от същото село, и поиска да я вземе за втора жена. Тя беше дъщеря на някой си Иван Чорбаджи - по презиме Кованджикому. Ала татарката не позволяваше на султана да вземе втора жена. Така той държеше бедната девойка 4-5 години - нито я взема, нито ѝ позволява да се омъжи. Един ден ме повикаха в Карнобат да венчавам. Попитах ги, от къде е девойката. Казаха ми, че е сняя девойка, която султанът искал да вземе за втора жена и че ѝ позволили да се омъжи. "И така я доведоха тук." Аз поварвах и ги венчах. След три дни разбрах, че султанът гонил баща ѝ и искал да го убие, но той побягнал. Хванал след това брат ѝ, бил го много и го глобил. Тогаваш аз много се усъмних, ушанях се и след това потеглих за село Костен /в цялата Карнобатска околия само там има черква/ да служа литургия в деня на светите апостоли Петър и Павел. Дойде един човек, на име Мисон, и ме повика по бърза работа. След като обядвах, тръгнахме с Мисон на път. Гледаме на едно място, недалеч от пътя, мъже и жени жмат и двоцига турци на коне стоят при тях. Като минавахме, повикаха ни при тях, а като приближихме, Мисон каза: "Султанът е!" - Аз се спуснах да му целуна дрехата. А той ме попита:

- Ти ли си на тия села поп?

Отговорих му: "Аз съм Ван слуга."

Той ми каза: "Ти ли венча в Карнобат Кованджиковата дъщеря?"

Отговорих му: "Аз съм човек чужденец, скоро съм дошъл и не зная, коя е Кованджиковата дъщеря."

Той веднага дигна пушката си и ме удари с приклада два пъти по плещите, после извади пишов и го насочи срещу мене. Като бях близо до него, хванах му пишова. Тогаваш той викна на своя човек:

- Скоро дай мъже да обеса тая гяурин!

Слугата отиде, оне от моя кон мляра и го хвърли на врата ми. Там на близо имаше една върба. Той веднага се качи на върбата и почна да тегли въжето. Ала ръцете ми бяха свободни. Аз дърпах мляра и го дърпах надолу, и можах се на султана да ме посяди. А той седеше на коня си и гневно викна на Мисон:

- Ела и вдигни този мръсник, бре!

Мислех почна да му се моли за мен. Ала той го удари по лицето с пушката и му разкъса челотта. Тогав султанът се обърна към своя човек, вдигна пушката и му извика:

- Защо не теглиш въжето, бре? Сега те свалям от върбата!
Слугата теглеше нагоре, аз теглех надолу. Когато султанът гледаше нагоре, Мислех побягна. Нямаше кой да ме повдигне. Тогав Султанът рече на своя човек:

- Слез долу, да идем в село и там да го обесим, та всички да го видят.

Дадоха ми коня да го вода за кедата, а оня човек ме повлече с въжето на врата. Султанът вървеше след мене, ругаше ме и думаше: "Ако аз тебе не убия, ами кого да убия? Да венчеш ти моята жена с гяурин!..."

Когато излязохме на пътя, султанът рече на своя човек: "Стой!" И ние спряхме. Тогав той вдигна пушката си срещу мене и рече:

- Гяур, скоро да приемеш нашата вяра или ей сега ще те пратя на снам свят!

А аз какво да оторя? - От страх пред смъртта, изсърна ми устата и не можех да продумам, а само толкова му рекох:

- А, господарь, та вяра с пушка бива ли? Щя си да убиеш един поп - от хората похваля ли ще получиш?

Дълго време той държеше пушката срещу мене и мислеше. После рече:

- Разделяш ли сная невята от мъла ѝ?

Аз отговорих: "Намотина, щом ида в Карнобат, ще ги разделя."

- Закъни се! - рече той.

И аз що да оторя? От смъртен страх заклек се и рекох: "Разделям ги!"

Тогав ми помогна и неговият слуга, като рече:

- Господарь, защо трябва да ги разделя? Той само да ги афореса, тя сама ще побегне от мъла си.

Тогав султанът рече: "Като е така, пуни го да си върви по пътя!"

Софроний Врачански.

алá conj. but, however
апóстоx apostle
афóресвам to curse, to anatematise, to
афóресам execrate

быва imp.v. may, will do
А, господарь, та вярá с пушка бива ли? Master, can a man be forced to believe by a rifle?

венчавам to marry, to perform the marriage ceremony
венча, -еш, венчáх riage ceremony
влéкá, -чеш, влéкох to drag, to trail.
повлéкá, -чеш, повлéкох
врат neck, collar
вжé rope, cord
върба willow-tree, osier
вярá, вéри faith, belief, religion
вярвам to believe, to have faith in
повярвам

гнэвен, -ина, -ино, -ини wrathful, angry.
гняв, гневít anger, ire, rage
гóня, -ини, -их to chase, to pursue
господáр master, host, lord, sovereign
грех sin
грéшен, -ина, -ино, -ини sinful
гяур /гяүрин/ gíaur, infidel

двоица two person, two
девóйка/девóйче/ maiden, lass
дóлу down, below, downstairs
слез долу! come down!
дүмам to speak, to say, to talk
дърпам to pull

ей сегá this very minute
Ей сегá ще те пратя на следнó свят!
This very minute I will send you to the next world.
енóрия parish

хýна, -еш, -ах to harvest, to reap
хýтва/хéтва/ harvest, reaping

заклэвам, заклéх to put under oath
закълна, -еш, заклéнях to take one's oath, to conjure; to swear

изсáхна вж. сáхна

литургия liturgy, Mass

мръсник, -ци dirty fellow, sloven

нагóре adv. upwards, uphill
надóлу adv. downwards, downward
наистина adv. indeed, in truth, truly
насóчвам to direct, to point at, to
насóча, -ини, -их take aim at.
невáста/невéста/ bride
нигó...нигó neither...nor

обэсвам to hang, to execute by hanging
обэся, -ини, -их
облэвам to become /grow/fond /of a
облэна, -еш, -ах person; to fall into
окóлия county liking
сáжвам to get a husband; to marry
сáжа, -ини, -их

пищóв pistol
плéнка, плéщи shoulder-bone; shoulders
побягна, -еш v.perf.asp.-to flee, to
flee away, to run off, away.
повдигам to raise, to raise up, to lift
повдигна, -еш, -ах up
повярвам вж. вярвам
поп priest
потéглям to set off, to depart
потéгля, -ини, -их
похвалявам to praise, to laud
похваля, -ини, -их
похваля praise, eulogy, commendation
пощадявам to spare
пощадя, -ини, -ини
презвúме surname, family name.
прикляд stock
продүвам to say, to utter, to tell
продүмам
пýскам to let, to let go, to let off,
пýсна, -еш, -ах to let free, to
release, to admit

раздéлям to divide, to separate,
раздéля, -ини, -их to sever.
разкóвам to tear in pieces, to rend
разкóсам
ругáя, -еш, -ах to revile, to insult
наругáя, -еш, -ах

свáлям to take down, to take off
свáля, -ини, -их
свeт, -а, -о, -и saint, holy, sacred
свобóден, -дна, -дно, -дни free, vacant,
loose.

снэмам to take down; to pull off, to
снэма, еш, снэх bring down; to photo-
graph.

спускам се to rush upon, to swoop
 спусна се
 сторвам to do
 сторя, -иш, -их
 страдам to suffer
 страдание suffering, sufferance
 страх fear, dread, fright
 От страх пред смъртта -
 From fear before death
 сыхна, -еш, -е to dry, to dry up
 изсыхна
 изсыхвам
 Исыхна ми устата - My mouth became
 dry.

татарин Tartar, tatar
 татарка Tartar-woman
 тегля, -иш, -их to pull, To draw, to drag

уплашвам to fright, to scare,
 уплаша, -иш, -их to frighten
 уплашвам се to be frighten, to be
 уплаша се, -иш, -их се scared
 управител manager, director, steward
 управлявам to rule, to govern, to run
 to manage, to administer
 усъмнявам се to suspect, to distrust
 усъмня се, -иш, -их се to doubt

християнин a Christian
 християнка a Christian woman

целувам to kiss
 целуна, -еш, -ах
 целувка kiss
 вэдá bridle rein
 вхár head-rope (of a horse)

МАГАРЕ И КАМИЛА

- Защо си се родила тъй гърбата? -
 попитало магарето една камила ...
 - С тази планина върху гърба си, дружке моя,
 ти си най-грозното животно на земята!
 - Да, грозна съм, не го отричам аз, -
 отвърнала камилата тогаз...
 - Но аз не мислех, о магаре,
 че ще намеря критикари
 у гърбата порода на ослите!
 Иди, огледай се и виж си хубаво ушите
 и разбери това: плашило
 не трябва да се присмива на страшило!

Стоян Михайловски

грóзен, -ена, -ено, -ени ugly
 груб, -а, -о, -и rough, rude, coarse
 гърбат, -а, -о, -и hunch-backed person,
 humped, hump-backed

дружка female companion

камíла camel

осáх /магаре/ ass, jackass, donkey

отричам to deny, to reject, to repu-
 отрёка, -чеш, -кох diate

плашило scare-crow, bugbear
 порода breed, stock, race
 присмивам се to laugh at, to mock,
 присмѣя, -еш, -ях се to ridicule,
 to make fun of

страшило horrible being, scare-crow

Плашило не трябва да се присмива на страшило
 The pot should not call the kettle black.

ВЕРНИЯТ ЗНАМЕНОСЕЦ

Преди да потеглят из горите на Стара планина четниците посочиха Левски за знаменосец. Той се съгласи, взе знамето и го развя над главата си. За пръв път момчетата видяха кратките и прости думи: "Свобода или смърт"!

Знаменосецът вървеше пред четата.

- Много бързаш, Василе! - каза му Панайот Хитов.

- Не бързам, войводо, но до Карлово има най-малко още пет дена.

- Пет дена ли?

- Тожков, войводо.

Старият хайдутин се усмихна, дръпна мустаците си и рече:

- Може и да са по-малко.

Погледна към Левски, помисли и като видя, че Левски не го е разбрал, започна да му обяснява. Но не довърши още приказката си, старият войвода спря, сложи длан на веждите си и хвърли поглед надолу към равнината. В равнината се движеха войски.

Четата спря.

- Потеря! - каза войводата.

Намстена идеше потеря към Балкана. Скоро приятните турци щяха да започнат да се катерят по стръмните склонове на планината.

Сега сигурно по-бързо ще стигнем Карлово! - рече войводата и се усмихна, за да развесели момчетата. Но като видя, че никой не се смее, той се обърна към Левски и му каза:

- Не е чудно да влезем и в бой. Пази знамето! Пази го да не попадне в ръцете на врага!

Като чу тези думи, Левски се обърна към войводата и рече:

- Съмнявам ли се в мене, войводо? Аз ще си дам живота, но знамето никога не ще дам! Нека Балканът и другарите ми бъдат свидетели! Пред тях давам клетва.

Всички мълчаха. Погледите им бяха обърнати нататък, от където идеше потерята. Един нисък момък, който стоеше зад Левски, наруши общото мълчание:

- Голям залък преглътти, но голяма дума не казвай, Василе! Животът е мн... Всичко се случва. Може да захвърлим знамето и да избягам...

Никой не възрази. И Левски не рече нищо, но запомни думите на този човек, който се беше усмихнал в неговата вяност и смелост.

Минаха много години. Много гори и долини преброди Левски от тогава. Скита се из Румъния, пак се връщаше при своите села и градове в България и често си спомняше за думите на този човек, който се беше усмихнал в неговата вяност. И все по-пламенно проповядваше словото на свободата, което бе написано на неговото знаме.

Цялата страна мълчеше. Тайно се събираха хората, събираха пушки, мисеха знамена. На знамената пишеше: "Свобода или смърт"! Тъй ги учеше Левски.

Но случи се беда. Една нощ турците хванаха Левски и го откараха в затвора. Дълги дни и нощи го мълча там.

Но Левски не каза нищо.

КАМЕН КАЛЧЕВ

бѣда misfortune, calamity, mishap, evil
бѣрзам to hurry, to hasten, to be in a
побѣрзам hurry
бѣрз, бѣрза, -о, -и fast, quick, rapid
бѣрке/бѣрзо/ adv. quickly, fast, rapidly

вѣрда eyebrow
вѣрен, вѣрна, вѣрно, вѣрни true, faithful
вѣрност (f.) fidelity, faithfulness
враг foe, enemy, adversary
взражайвам to object, to answer back
взражай, -иш, -их
взражение objection

дѣйка, -иш, -их to move
дѣйкѣние motion, movement, traffic
дѣям, дѣянтѣ palm (of hand)

той сложи дѣям на веждѣте си
he shadows his eyes with his hand
довѣршвам to finish, to complete
довѣрша, -иш, -их
долина valley
дрѣшвам to pull, to tag
дрѣшна, -еш, -ах
дѣршвам to pull, to tag

зѣлѣк, зѣлѣци bite, mouthful
запѣмням to retain in one's memory, to
запѣмня, -иш, -их remember
захвѣрлям to throw aside, to cast away
захвѣрля, -иш, -их
знаме, знаменѣ flag, banner
знаменѣсец, -иш, -их banner bearer

катѣрѣ се, -иш, -их се to climb, clamber
като ad. as, like, when, while, similar
като видѣ това -он seeing this (when
seeing this or as he sees this)
като чу тези думѣ on hearing these
words (when hearing these words)
кратѣк, -тка, -тко, -тки short, brief

мѣмѣк, момѣцѣ young man, lad

надѣлу downward, downhill, down
наистѣина adv. indeed, in truth, really
нарушѣвам to break, to break off, to
нарушѣ, -иш, -их violate
натѣтък adv. of that side or place
нишѣк/нишѣк/-ека, -ско, -ски low

обрѣшвам to turn, to turn up, to turn
обрѣша, -еш, -ах over
общ, общѣ, общѣи, общѣо general, common

обѣмѣвам to explain, to explicate
обѣмѣя, -иш, -их
обѣмѣние explanation, explication

пѣзѣя, -иш, -их to watch, to guard, to keep
пѣян, -а, -о, -и drunk, intoxicated
пѣмѣк, -иш, -их flame
пѣмѣненѣк, -ина, -ино, -ими flamy, ardent
потѣглям to start, to set off, to leave
потѣгля, -иш, -их
потѣрѣя рѣссе, chase, pursuit
прѣброждам to go over, to traverse
/прѣбрѣждам/
прѣбрѣдя, -иш, -их
прѣгълѣшвам to swallow, to swallow down
прѣгълѣтна, -еш, -ах
прѣповѣждам to preach
равен, -ина, -ино, -ими equal, level, even
равенство equality
равнина plain, plateau
развесѣлявам to make merry
развесѣля, -иш, -их
развѣям wave, to waft
развѣя, -еш, развѣях

овидѣтел witness
оклон slope
окѣро adv. soon, quickly
слѣчва се v. imp. to happen, to occur
слѣчи се to take place
слѣчайно adv. accidentally, by chance
слѣчка occurrence, accident
смѣл, смѣла, -о, -и bold, courageous
смѣлост, смѣлостѣ boldness, courage
смѣя се, -еш, смѣях се to laugh
смѣрт, смѣртѣ death
опѣмням си to call to mind, to remind
опѣмня си, -иш, -их си ber, to recall
стрѣмен, стрѣмна, -мно, -ими steep

ушѣмѣням се to distrust, to suspect
ушѣмѣя се, -иш, -их се to doubt

хѣйдѣтѣж, хѣйдѣти revolutionary, outlaw
хвѣрлям поглед to glance at, cast a
чѣта revolutionary band look
чѣтник, -иш, -их member of a band
чѣден, -дна, -дно, -дни wonderful, marvel-
чѣсен, -сна, -со, -и exquisite, admirable
чѣдно adv. queerly, in a queer manner

шѣя, шѣеш, шѣих to sew

войвѣда chieftain of a revol. band

ХАДЖИ ГЕНЧО

В своя чифлик, който се нарича училище, Хаджи Генчо храни всевъзможни животни: мисирки, гъски, кокоски, патки и осем свине с къдрава четина, и, за удивление на всички, той ги храни без да харчи никакъв капитал. Както у поповете играят голяма роля порязаниците и просворите, то у Хаджи Генчо играе още по-голяма роля училището. Хаджи Генчовото училище е Калифорния! В Хаджи Генчовото училище има множество ученици, които, когато дойдат утринта на училище, донесат със себе си хляб и други ястията и обядват в училище. И ето, когато някоя кокоска, гъска или мисирка измъти пилета, то Хаджи Генчо се качи на трибуната и захване да говори на учениците си: "Ето, мои деца и ученици, че с Божията помощ, нашата кокоска изкупи "единадесет" пилета; аз ще подаря на всички по едно пиле; но и вие трябва да ми бъдете благодарни и да храните своите пилета, колкото се може повече".

В Хаджи Генчовото училище се учат около двесте деца. И ето, с помощта на тая деятелна сила, Хаджи Генчовите пилета твърдо лесно стават петли и кокоски. С една дума, всекиму и на всичко било добро, мило и уютно, т.е. и на учениците било весело, и на Хаджи Генча - полезно и на пиленцата - сито.

Децата с радост хранят пилетата и с голямо удоволствие забелязват, че храненичетата растат и се гоят; но една заран най-хубавото, най-тлътото и най-голямото пиле се изгубва - сякаш е в земята потънало. Момченцето търси своето пиленце, но всичките му мъки и старания остават напразни, защото това хранениче в това време се вари в черното котле, а Хаджи Генчо, с лъжица в ръка, ходи около котлето и кряска на баба Хаджийка: "Прибави малко лук, прибави малко масло... И червен пипер би трябвало още малко, - м-ъ-ничко! Отваряй си очите, защото огънят е голям и дукът може да прегори... не туряй много дърва. Хаджийке, по-добре е, когато гостбата се вари полекичка... Орнеът за чорбата трябва да се очисти добре! Помниш ли какви пях да си изкъртя един зъб от тоя проклет ориз? А кой е мислил, че и сармата има камъне!"

Момченцето отивало с плач при Хаджи Генча и му говорело: "Дядо Хаджия, знаеш ли ти, че го няма моето пиленце?... Никола казва, че един орех се въртял вчера над къщата ви... Той трябва да го е погълнал проклетникът!"

Хаджи Генчо оставя лъжицата, хваща ученикът си за ръка, влече го в училището и, като се прокашля по-напред два-три пъти, захваща да говори: "Слушайте, деца! Вие отдавна вече знаете, че черната наша кокоска беше изкупила твърде хубави пиленца - едни от тях бяха герести, а други - гашати, - и аз като човек с добро сърце и с милостива душа, ви подарих по едно пиленце; тъй да се каже, подарих ви ги да ги храните добре, да ги обичате като свои братя и сестри, да ги вардите от орните и от ястребите; но аз се излъгах - вие ме излъгахте и се подиграхте със старостта ми. Тия дни гледам, че бялото пиле с черното крило, което имаше и на опашката си две черни пера, захваща да мършавее и да се замислюва нещо си. "От какво ще да бъде това?" - си помислих. - "Да го не е хванала пилката, да не го е хванала гърлицата, и то, без да може да каже, где го боли, страда?"

Хванах го и гледам - няма нищо. Побарах му гупата - празна! "А, а, а! така твоите ученици хранят пилетата си! - си помислих; а ти, глупаво старче, Хаджи Генчо, още ги подаряваш на такива нехранимайковци!" ...И така аз взех и заклах пиленцето. А и що можех да направя? Ала дядо ви Хаджия е добър и правдолюбив човек, и за това аз трябва да ви кажа, че и той е малко крив в тая работа. Кой знае, може Пейо да не е имал вчера много хляб, може майка му вчера да не е месила, а може и да е забравил да нахрани храненичето си! Ето защо аз съм намислил да поправам грешката си и да утеша Пейо, колкото ми позволяват силите. Нека Пейо да не плаче и да не съжалява, че съм му заклах пиленцето, защото аз ще му подаря нещо по-добро, аз ще да му подаря хълтата мисирка, гдето я купих от циганката за тридесет пари и за две кожи; оная мисирка ако помнете, за която се карахме със Стефлекът, че уж циганката я била откраднала от него. И така, аз днеска подарявам тая мисирка на Пейо, но му я подарявам, ако той я храни, като поп."

Когато Хаджи Генчо свършва своята проповед, поплесква момченцето по бузите, потупва го по главата и казва му: "Целувай ръка и благодари ми, че наместо пиле, ти добиваш цяла мисирка".

Момченцето целува щедрата десница на Хаджи Генчо, а Хаджи Генчо се обръща към учениците си и вика им: "Четете брѐ!" А после излиза из училището, тича към огнището и се залавя пак за лъжицата.

В това време Хаджи Генчо е твърде радостен и утешава се, че момченцето е останало доволно, а мисирката ще му трябва за месно заговяване.

Из "Българи от старо време"

ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ

бáрам to touch

побáрам

благодáрен, -рна, -рно, -рни

thankful, grateful

бúза cheek

вáрдя, -иш, -их to watch over, to guard

варя́, -иш, варя́х to boil, to cook

варя́ се to be boiled, to boil

влeкá, влeчeш, влeкcх, влeчe, влeкъ

to drag, to draw, along, to trail

вceвъзмoжeн, -жна, -жно, -хни

all-possible

въртá, -иш, -ях to turn around or about

въртá се to twirl, to turn round

галáт, -а, -о, -и dressed in (tight)

trousers; feather-footed (birds)

гeрeст

гoстбa mess, dish, food, meal

гoя, -иш, -их to fatten, to stall

гoя́ се to be fattened, to grow fat

гúша gullet, crop (of birds), throat

гърлица

гúска goose, female goose

десница right-hand, right-arm

дeятeлeн, -лна, -лно, -лни active

дoбивaм to obtain, to get, to acquire

дoбия́, -eш, -их

зaбeлeжвaм to mark, to notice, to see

зaбeлeжa, -иш, зaбeлeжaх

зaгoвeявaм to eat flesh; to feast on the

зaгoвeя, -eш, -ях eve of fasting

зaгoвeявaнe feasting before fasting

зaкoля вж. кoля

зaлaвя́ се пaк зa лъжицaтa

he is working again with the spoon

зaмислoвaм се to grow pensive, to be-

зaмислeя́ се, -иш се, -их се come

thoughtful

изкъртвам to tear out; to break off;
изкъртя, -иш, -их to quarry
излупвам /излюпвам/ to hatch out
излупя /излюпя/, -иш, -их
излъгвам to deceive by lying; to cheat
излъжа, -иш, -гах
измъгвам to hatch out (of chickens)
измъгя, -иш, -их

ка̀мък, ка̀мъни stone, rock, gem
ка̀рам се to quarrel with each other
ко̀жа 1. hide 2. skin 3. leather
4. peel (of fruit)
ко̀кошка hen
ко̀ля, -иш, -их to slaughter, to kill
за̀коля, -иш, -их
ко̀тел large kettle, boiler (of an engine)
ко̀тле small kettle
крив, -а, -о, -и crooked, bent, wrong
крѝло, крѝла wing
кръсвам /кръскам/ to yell out, to bawl,
кръсна to shout
кър̀драв, -а, -о, -и curly, curled

ла̀ни last year, a year ago
лу̀к onion

мѐсо meat, flesh
мѐсен, -сна, -сно, -сни adj. of meat, meaty
мѐся, -иш, -их to knead
мѐся, -иш, -их
мѝлостив, -а, -о, -и merciful, kind-hearted
мѝсирка /пу̀йка/ turkey-hen
мно̀жество multitude
мър̀шавя, -еш, -вах to grow lean, to lose
flesh; to get thin
мър̀шав, -а, -о, -и thin, lean, skinny

на̀мислям to have in mind, to intend
на̀мисля, -иш, -их
на̀празен, -зна, -зно, -зни vain, useless,
fruitless
на̀ричам to call, to name
на̀река, на̀речеш, на̀рекох, на̀рекъм
на̀ричам се to be called, to be named
нѐхраня̀майко sing. a good for nothing
нѐхраня̀майковци fellow; villain

ог̀нище fire-place
оп̀ашка tail
ор̀ел, ор̀ли eagle
отк̀радвам to steal way, to abduct
отк̀радна, -еш, -ах

очѝствам to clean, to cleanse,
очѝстя, -иш, -их to purify

па̀тка duck, figur. fool
пѐро, -а feather, plume, pen
пѐтѣх, пѐтли cock, rooster
пѝле chicken
пѝпер pepper
червен пѝпер red pepper
пѝпка rip
Пѝпката е хранила пѝпката
The chickens have the rip
плач cry, weeping, crying
плѣскам to slap, to clap
плѣсна, -еш, -ах
плес̀нипа slap
пог̀лътам to swallow down
пог̀лъна, -еш, -ах
подѝгравам се to ridicule, to mock,
подѝграя се, -еш се, подѝграх се
to joke, with; to make fun of
по̀лекачка adv. a little slowly
поп priest
по̀рязаник priest's slice of bread
правдо̀любив, -а, -о, -и upright, just
прегорѝвам to burn out, to scorch
прегорѝя, -иш, -их
приба̀вам to add
приба̀вя, -иш, -их
прока̀шлям се to commence coughing
прока̀шня се, -иш се, -их се
прок̀лет, -а, -о, -и cursed, damned, mean
прок̀летник, -ци rogue, villain
проповѣ̀двам to preach, to sermonize
про̀повед х. р. sermon, preaching
про̀сфора communion bread wafer

ра̀достен, -ствя, -стно, -ствни glad,
joyful

са̀рма sauerkraut stuffed with rice
свѝня, мн. ч. свѝне или свѝни
sow, female pig, swine
сит, -а, -о, -и satiated, full
ста̀рая се, -еш се, -ех се to try,
to make efforts, to endeavour, to exert
ста̀рание endeavour, exertion
ста̀рателен, -лна, -лно, -лни diligent
ста̀рост х. р. old age, oldness
о̀якаш as if
о̀якаш е в земята потъ̀нал
as if has sunk into the earth

тичам to run, to race
тлъст, -а, -о, -и fat, greasy
тъй да се каже so to speak

удивлѣние astonishment, amazement
утѣшавам to console
утѣшá, -иш, -их
утѣшавам се to console oneself
утѣшá се, -иш се, -их се
утѣшѣние consolation
утѣшителен, -лна, -лно, -лни consoling

хранá food

ястреб hawk

храня, -иш, -их to feed
нахраня
храненик foster-child, foster-son
хранениче dim. foster-child

целувам to kiss
целуна, -еш, -ах
целувка kiss
циганин gypsy
циганка gypsy (woman)
чѣтина bristle, bristles
чишлик farm

щедър, -дра, -дро, -дри open-handed, boun-
щедрост f.g. bounteousness; tiful
magnanimity.

ХАДЖИ ДИМИТЪР

Жив е той, жив е! Там на Балкана,
потънал в кърви, лежи и пъшка
иначе с дълбока на гърди рана,
иначе във младост и в сила мъжа,

На една страна захвърлила пушка,
на друга - сабя на две строшена,
очи тъмнеят, глава се люшка,
уста проклинат цяла вселена.

Лежи иначе, а на небето
слънцето, спряно, сърдито пече;
жетварка пее някъде в полето,
и кръвта още по-силено тече.

Жетва е сега... Пейте, робини,
тез тъжни песни! Грей и ти, слънце,
в тази робска земя! Ще да загине
и тоя иначе... но мъжни, сърце!

Тоз, който падне в бой за свобода,
той не умира: него жалеят
земя и небо, звер и природа,
и певци песни за него пеят...

Денем му сянка пази орлица,
и вълк му кротко раната ближе;
над него сокол, кнашка птица,
и тя се за брат, за кнак грижи!

Настане вечер, месец изгрее,
звезди обикнат свода небесен;
гора зашуми, вятър повее -
Балканът пее хайдушка песен.

И самодиви в бяла премяна,
чудни, прекрасни, песни поемат,-
тихо нагазват трева зелена,
и при кнака дойдат та седнат.

Една му с блики раната върже,
друга го пръсне с вода студена,
трета го в уста целуне бърже,
а той я гледа - мила, засмяна,

"Каж ми сестро, де е Караджата?
Де е и мойта вярна дружина?
Каж ми, пък ми взем дупата,
аз искам, сестро, тук да загина!"

И плеснат с ръце, па се прегърнат,
и с песни хвъркнат те в небесата;
летят и пеят, дорде осъмнат,
и търсят духа на Караджата...

Но съмна вече! А на Балкана
кнакът лежи, кръвта му тече,
вълкът му ближе лютата рана,
и слънцето пак пече ли, пече!

ХРИСТО БОТЕВ

ХАДЖИ ГЕНЧО

/Продължение/

Ако оставим настрана всичките достойнства на трудолюбивия наш хаджи Генчо, то трябва да ви кажа, че неговите селяни разказват за него много непохвални неща; те разказват, че в неговия характер има и твърде лоши страни. И първо, той е винаги недоволен, постоянно събре и се намесва в чуждите работи; второ, той никога не влиза в кръчмата, за да почерпи приятеля си, а ако влезе, то влиза да го почерпят; и най-после той твърде много обича да дава съвети, дори и да го не питат - и всякога ненавреме.

Българите са научени от малки да бият кучетата с камъни и тая страст остава у тях през всичкия им живот. Веднаж един от бившите хаджи Генчови ученици, Петко ослеков, намислил да си опече гювеч; накитил го със зелени чушки и патладжани и го занесъл на фурната. Когато гювечът бил готов, Петко го взел на главата си и го понесъл по улицата, но пред една къща той видял куче. Петко оставил гювеча на земята, взел един камък и хвърлил да удари кучето, но кучето не се уплашило, а мъжки нагаднало Петко. Захванала се една ожесточена война между Петко и Гуджо. Гуджо напада, а Петко се защитава. През време на тая борба Петко стъпил в гювеча и го разсипал в калта, а хаджи Генчо стоял пред вратата си като император, гледал как се вдига към небето парата от гювеча и справедливото му сърце не можело да гледа на големите загуби, които произхождат от несправедливата война; той се приближил до Петко, хванал го за ухото и му извикал:

- Не подобава на човек да се бори с псета, понеже псетата са безсловесни.

Петко Ослеков забравил за време Гуджо и се обърнал към хаджи Генчо:

- А кажи ми ти, защо ме биеш? - рекъл той.

- Бия те, да те боли - отговорил хаджи Генчо. - Я, погледни гювеча си...

На Петко притъмняло пред очите: той разсипал гювеча си, изгорил краката си, бил победен от Гуджо, а хаджи Генчо дошел още да го дърпа за ушите! Търпението му се свършило и той грабнал гювеча и го нахлупил на хаджи Генчо на главата.

Из "Българи от старо време"

ЛЕЕЕН КАРАВЕЛОВ

безсловесен, -сна, -сно, -сни	speechless	император	emperor
боли	imp.v.-it rains; it aches; it hurts		
Бия те, да те боли	I beat you to hurt you	кал, калта	slud, dirt, filth, gutter
бъбря, -иш, бѣбрах, бѣбрах	to babble; to prate	мъжки, -а, -о, -и	male; manly; valiant
вдигам	to raise up; to lift up; to pick up	намѣсвам се	to interfere; to mix
вдигна, -еш, -ах		намѣса се, -иш се, -их се	
вдигам се	to raise or lift up oneself	настрана	adv. aside; on the side
вдигна се, -еш се, -ах се	in the air	Ако оставим настрана	if we put away; if we lay aside
грабвам	to grab	научен, -а, -о, -и	used or accustomed
грабна, -еш, -ах		нахлупвам	to put or lay on with the bottom up.
гювеч	earthen bowl; baking pan	нахлупя, -иш, -их	
достѣен, достѣйна, достѣино, достѣини	worthy, deserving	небѣ, небеса	sky; heaven; pl. skies
достѣйство	dignity, worth	ненавреме	adv. not at the proper time; inopportune
дѣрпам	to pull, to tug	непохвален, -лна, -лно, -лни	unfavorable, bad, not commendable
захващам	to engage; to begin;	ожесточен, -а, -о, -и	desperate, bitter
захвана, -еш, -ах	to commence	опека	v. peka

пара steam, vapor	справедлив, -а, -о, -и just, impartial
пекá, печеш, печé to bake; to broil (meat);	справедливост f.g. justice
опекá, спечеш, опéкох to roast	отраст f.g. passion, love, hobby
поглéждам to glance, to cast a glance	отъпвам to step, to tread
поглéдна	отъпя, -иш, -ях
подобáва im.v. it is fit; it is proper	отъпка step, footstep
Не подобáва на човек it is not proper	
(becoming) for a man	твърде adv. greatly, very much, very
почёрпям to treat someone to a drink,	трудолюбив, -а, -о, -и industrious
почёрпя, -иш, -их to buy a drink	търпение patience
пригъмнявам to grow dark	
пригъмня, -еш, -ях	ухó ear ушá pl. ears
На Петко пригъмняко пред очите	
Petko felt dizzy	фурна furnace, oven, bakehouse, bakery
произхóждам to arise, to spring from,	
to result, to descend	чúшка pepper
произхóд origin	
псé, псéта dog, cur	хаджия /хаджи/hadji, pilgrim
разсýпвам to strew, to scatter, to spill,	
разсýпя, -иш, -их to pour out	

ОПАШКИ

Прилетяла мухата при човека и му каза:

- Ти си господар на всички животни, ти можеш да направиш всичко. Направи ми опашка!

- А защо ти е опашка? - попитал човекът.

- Трябва ми за това, - каза мухата - за което е у всички животни - за хубост.

- Аз не познавам такива животни, у които опашката да е за хубост. А ти и без опашка добре живееш.

Разсърдила се мухата и започнала да досажда на човека: ту на яденето му ще кацне, ту на носа му прелети, ту в едното му ухо бръмчи, ту в другото. Просто била нетърпима. Тогава човекът ѝ казал:

- Е, добре! Иди в гората, на реката, в полето. Ако намериш там животно, птица или насекомо, на което опашката да е само за хубост, можеш да му я вземеш. Разрешавам ти.

Зарядвала се мухата и изхвъркнала из прозореца.

Хвърчи тя в градината и вижда на едно листо охлюв. Прилетяла мухата при него и вика:

- Охлюве, дай ми опашката си! Тя ти е за хубост.

- Какво, какво! - казал охлювът. Аз даже и опашка нямам: това ми е коремът. Свивам си го и го разпускам - само така мога да пълзя.

Вижда мухата, че се излъгала и хвърква по-нататък.

И гледа в реката риба и рак - все с опашки.

Обърнала се мухата към рибата.

- Дай ми опашката си! Тя ти е за хубост.

- Съвсем не е за хубост - отговорила рибата. - Опашката ми е кормило. Виж: като искам да се обърна на дясно, обръщам опашката си наляво. Като искам наляво - обръщам опашката си надясно. Не мога да ти дам опашката си.

Казала тогава мухата на рака:

- Дай ми опашката си!

- Не мога да ти я дам - отговорил ракът. - Краката ми са слаби и тънки и не мога да гребя с тях. А опашката ми е широка и силна. Удряйки с опашката си по водата аз плувам където искам. Опашката ми служи като весла.

Хвъркнала мухата по-нататък. Стигнала в гората. Гледа - на едно дърво кълвач. Обърнала се тя към него.

- Кълвачо, дай ми опашката си! Тя ти е само за хубост.

- Виж ти умница! - казал кълвачът. - А как ще мога тогава да дупча дърветата, да си търся храна, да правя на децата си гнездо?

- А че с клоня си - казала мухата.

- То се знае, че с клоня, - отговорил кълвачът - но без опашка нищо не мога да направя. Ето гледай как работя.

Опрям се кълвачът със здравата си и твърда опашка о стеблото и като чукнал с клоня по дървото - полетяли трески на страни.

Вижда мухата: вярно, на опашката се крепи кълвачът когато работи - не може без опашка. Тя му служи за подпора.

Хвъркнала по-нататък.

Вижда в храстите - сърна със сърненце. И у сърната опашка - малка, бяла опашка.

Зарадвала се мухата:

- Дай ми опашката си, сърничке!

Сърната се изплашила.

- Чакай! Какво искам ти? - казала. - Ако ти дам опашката си, сърненцата ми ще загинат.

- Защо им е на сърненцата твоята опашка? - учудила се мухата.

- Как тъй защо! - казала сърната. - Ето, подгони ни вълк. Аз бягам в гората да се крия, сърненцата след мен. Само че те не могат да ме видят между дърветата и тогава им махам с бялата си опашка като с кърпичка: тук бягайте, тук! Те виждат - мярка се пред тях беличкото и тичат след мене. Така всички избягваме от вълка.

Няма какво да се прави, хвъркнала мухата по-нататък.

Видяла лисица.

Ей че опашка има лисицата! Голяма и червеникава, хубава - прехубава.

" Е, - мисли си мухата - тая опашка вече ще бъде моя".

Хвъркнала при лисицата и вика:

- Дай опашката!

- Чакай, муха! - отговорила лисицата. - Без опашка аз ще загина. Ще ме подгонят кучетата и жива ще ме хванат без опашка. А с опашката аз ги лъжа.

- Как ще ги лъжеш с опашката? - пита мухата.

- Щом започнат да ме настигат кучетата аз завъртя опашката надясно, а сама извивам наляво. Кучетата виждат, че опашката ми

отива надясно и тичат натам. И докато разберат, че са се излъгали, аз вече съм далеч.

Вижда мухата: на всички животни опашките им са нужни и няма излишни опашки нито в гората нито в реката. Няма какво да се прави, помислила си мухата:

" Ще ида при човека и ще го дразня и ще му досаждам, докато не ми направи опашка".

Човекът седял при прозореца и гледал на двора.

Кацнала мухата на носа му. Плеснал се човекът по носа, а мухата подхвъркнала и кацнала на челото му. Плеснал се човекът по челото, а тя пък кацнала на носа му.

- Остави ме на мира, мухо! - замолил се човекът.

- Няма да те оставя! - бръмчала мухата. - Защо ме излъгва да ходя и търся свободни опашки? Питах всички животни и на всички им трябват опашките за работа.

Видял човекът, че не може да се отърве от мухата - толкова е нахална. Помислил и ѝ казал:

- Виж какво! Вн на двора лежи крава. Попитай пък нея, защо ѝ е опашката.

- Добре - казала мухата - ще попитам и кравата. Но ако и тя не ми даде опашката си ще те премахна от света, човече!

Изхвъркнала мухата през прозореца, кацнала на гърба на кравата и забръмчала и попитала:

- Краво, краво, защо ти е опашката? Краво, краво, защо ти е опашката?

Кравата мълчала, мълчала, па като плеснала с опашката си по гърба - смазала мухата.

Паднала мухата на земята, обърнала се по гръб и умряла.

А човекът казал от прозореца:

- Така ти се пада, мухо! Омръзна и на хората и на животните. Ето защо ѝ е на кравата опашката да удря такива нахалници като тебе.

По В.Е.

О П А Ш К И

Б

бръмча, -иш, -ах to hum; to buzz; to ring
бягам to flee, to run away (of ears)

В

векло, -а п. oar
вълк, вълци wolf

Г

гнездо nest
гребя, -еш, гребях to row (a boat)
гръб, гръбът, гръба, гръбове back

Д

даже adv. even
досада vexation, bother, annoyance
досаждам to vex; to weary, annoy, plague
досаден, -дна, -дно, -дни
vexing, tedious, annoying
дразня, -иш, -их to tease, to plague
дупча, -иш, -их to perforate, to bore
продупча to make a hole
дупка hole

З

завъртам to turn round or up, to twist
завъртя, -иш-ях round
загивам to perish
загина, -еш, -ах
замолявам to beg, to ask, to entreat,
замоля, -иш, -их to petition
Защо ти е опашката? What is the tail
for? Why do you need the tail?

И

избягвам to run away, to escape, to flee
избягам to run off
избягвам to avoid, to shun
избягна, -еш, -ах
извивам to twist
извия, -еш, -их
излишен, -шна, -шно, -шни superfluous,
needless, unnecessary
излъгвам to tell a lie to, to deceive,
излъга, -иш, излъгах to defraud
изплашвам to frighten, to scare, to ter-
изплаша, -иш, -их rify
изплашвам се to be or get frightened,
изплаша се to be scared

изхвърквам to fly up, off, out
изхвъркна, -еш, -ах

К

каквам to perch, to alight on a tree,
кацна, -еш, -ах to land
корем abdomen, belly
кормило rudder, helm
креля се to sustain, to steady oneself,
to steady, to hold up
крія, -еш, крих to hide, to conceal
скрия, -еш, скрих
крія се to hide or conceal oneself
скрия се
кълвач wood-pecker

Л

лисица fox

М

махам to wave
моля, -иш, -их to pray, to beseech, to
помоля entreat, to beg, to solicit
/замоля/
муха fly

Н

насекомо insect
настигам to overtake, to catch up with,
настигна, -еш, -ах to reach
нататък/натъм/ thither, that way
по-нататък farther
нахалник, -ци impertinent person
нахален, -лна, -лно, -лни
impertinent, impudent
нетърпим, -а, -о, -и
insupportable, unendurable
нужен, -зна, -жно, -жни needful,
necessary, indispensable
нужен ми е хляб I need bread
I have need of bread

Няма какво да се прави
Nothing can be done

О

обръщам to turn, to turn round, to turn
обърна, -еш, -ах up, to turn over
обръщам се to turn oneself, to address
обърна се
омръзвам to tire, to become disgusting
омръзна, -еш, -ах

0

Всичко ми омръзна - I am tired or sick of everything; I am disgusted with
 опашка tail
 опирам се to lean; to lean on or upon
 опраше, -еш се, опрах се
 оставам to leave; to quit; to abandon
 остава, -иш, -их
 оставам to remain; to stay; to stop over
 остана, -еш, -ах
 Остави ме на мира! Let me alone!
 Leave me alone!
 отървавам to rid; to get rid of; to de-
 отърва, -еш, -ах liver; to rescue
 охлюв snail

II

пиекам to clap; to slap
 пиека, -еш, -ах
 подгонвам to chase
 подгоня, -иш, -их
 подпора n. stay; prop; pillar.
 поле, полета field, open country, plain
 полетявам to start flying
 полетя, -иш, -ях
 Полетях трески на страна
 The chips were flying to the sides
 пре- prep. inseparable-ех-, very, too
 хубав - nice, beautiful
 прехубав - very nice, very beautiful
 прелетявам to fly over; to fly across
 прелетя, -иш, -ях
 премахвам to remove; to put out of the
 премахва, -еш, -ах way; to abolish
 прилетявам to fly to
 прилетя, -иш, -ях
 просто adv. simply, plainly, merely, just
 птица bird; fowl
 пълзя, -иш, пълзях to creep; to crawl

P

разрешавам 1. to permit; 2. to solve
 разреша, -иш, -их
 разпускам to let loose; to let go;
 разпусна, -еш, -ах to let out;
 to slacken
 разсърдвам се to get angry, to become
 разсърдя се, -иш се, -их се angry
 рак, раци crab, lobster
 риба fish

C

квивам to bend; to fold; to bow;
 свия, -еш, свих to curve
 смизвам to smash; to crush
 смиза, -еш, смизах
 стебло stem; stalk
 страна 1. side 2. country
 настрана adv. aside; on one side
 настрани adv. on the sides
 съвсем adv. quite, wholly
 съвсем не not quite, not at all
 сърна doe, deer

T

Така ти се пада, мухо! You deserve this,
 треска chip, splinter fly!
 трябва imp.v. must; have to; ought, should
 трябвавам v.n. to be necessary; to be ne-
 eded; to be indispensable

Трябват ни сто лева
 We need a hundred levas
 Аз не му трябва вече
 He does not need me anymore
 I am of no use to him anymore
 Вие ми трябвате много
 I need you very much

У

умник, -ци wiseacre
 умница wiseacre (woman)
 Виж ти умница! Look a wiseacre!
 учудвам to astonish; to amaze
 учудя, -иш, -их
 учудвам се to be astonished;
 учудя се to be amazed

X

хвърквам
 хвърква, -еш, -ах to fly away or off
 хвърча, -иш, -и to fly; to flutter
 храст, храсти bush, shrub
 хубост n.p. beauty

Ч

червеникав, а, -о, -и reddish
 човек, човеци man; human being
 човекче n.dim of man or voc. case of man.
 чукам 1. to hammer 2. to strike 3. to hit
 чука, -еш, -ах 4. to knock.

Ш

широк, -а, -о, -и wide, broad

